

LUONTO- JA PERINNELEIRI 6-9 -VUOTIAILLE LAPSILLE

Hanna Lehtomäki

Suvi Rantala

Opinnäytetyö

Elokuu 2008

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Sosiaali- ja terveysala

Tekijät LEHTOMÄKI, Hanna RANTALA, Suvi	Julkaisun laji	
	Opinnäytetyö	Julkaisun kieli
	Sivumäärä	
49+24	suomi	
Luottamuksellisuus		
Salainen _____ saakka ☐		
Työn nimi LUONTO- JA PERINNELEIRI 6-9-VUOTIAILLE LAPSILLE		
Koulutusohjelma Sosiaali-alan koulutusohjelma		
Työn ohjaajat HINTIKKA, Timo LUNDAHL, Raija		
Toimeksiantajat Äijälän perhekoti REUTER, Eeva-Liisa ja Hartwig		
Tiivistelmä		
<p>Tavoitteena oli suunnitella, markkinoida ja toteuttaa Luonto- ja perinneleiri, joka oli suunnattu 6-9-vuotiaille lapsille. Järjestimme leirin 15 lapselle Jyväskylän maalaiskunnassa, Äijälän talon monipuolisessa pihapiirissä, joka tarjoaa upeat puitteet leiritoiminnan toteuttamiseen. Markkinoimme leiriä Äijälän lähialueen lapsille, jakaen leiri-ilmoituksia muun muassa kouluihin, esikouluihin, päiväkoteihin ja iltapäiväkerhoihin. Luonto- ja perinneleirin toimeksiantajina toimivat Äijälän perhekodein omistajat Eeva-Liisa ja Hartwig Reuter.</p> <p>Tavoitteena oli leirin onnistunut toteuttaminen joustavasti suunnitelmiamme mukaisesti ja tuottaa tietoa leiritoiminnasta, josta on apua tällaisen toiminnan järjestämiseen. Tarkoituksena oli toteuttaa leiri elämyspedagogiikan mukaisesti lapsilähtöisyyttä ja yhteisöllisyyttä korostaen ja tutustua leiriläisten kanssa sekä luonnonarvoihin että perinteisiin seikkailun ja elämysten avulla. Nämä tavoitteet olivat mukana leirin jokapäiväisissä toiminnoissa.</p> <p>Lapset kiinnostuivat elämyspedagogiikan siivittämänä luontoon ja perinteisiin liittyvistä asioista, saaden niistä leirin aikana tietoa ja elämyksellisiä kokemuksia. Leirin merkitys lapsille ja heidän perheilleen oli suuri. Leirillä oli merkitystä perheiden arjen tukemisessa, muun muassa lasten kesähoidon järjestämisenä.</p> <p>Projekti onnistui kokonaisuudessaan erittäin hyvin. Saimme positiivista palautetta sekä toimeksiantajiltamme että muilta yhteistyötahoilta. Äijälän talon väki sai työstämme kirjallisen tuotoksen, josta he saavat hyviä ja käytännöllisiä vinkkejä tulevien leirien suunnitteluun. Työstämme on varmasti hyötyä sekä leiritoiminnan järjestäjille että muille lasten kanssa työskenteleville.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Leirit, lapset, luonto, perinne, ympäristökasvatus, yhteisöllisyys, ryhmät, elämyspedagogiikka		
Muut tiedot		

Authors LEHTOMÄKI, Hanna RANTALA, Suvi	Genre of Publication Bachelor´s Thesis	
	Number of Pages 49+24	Language of Publication Finnish
	Confidentiality ☐	
	Classified until _____ ☐	
Name of Thesis NATURE AND TRADITIONAL CAMP FOR CHILDREN AGED 6 TO 9		
Training Programme The Degree Programme in Social Care		
Instructors HINTIKKA, Timo LUNDAHL, Raija		
Employer The Äijälä Foster Home REUTER, Eeva-Liisa and Hartwig		
Abstract <p>Our aim was to plan, market and execute a Nature and Traditional Camp for children aged 6 to 9. We organized a camp for fifteen children in the rural district of Jyväskylä, on the diverse grounds of the house of Äijälä, which offers a magnificent setting for camp activities such as these. We marketed the camp to the children of the neighbouring area of Äijälä by handing out camp ads to schools, preschools, day-care centers and after-school clubs among others. The employers of the Nature and Traditional Camp were the owners of the the house of Äijälä, Eeva-Liisa and Hartwig Reuter.</p> <p>Aim of this thesis was the successful execution of camp flexibly according to our plans and to produce information about camp operations to help organize similar activities. Our objective was to execute the camp by emphasizing the viewpoint of the child and communal values and the aim was also for the campers to get to know natural values and traditions by means of adventure and experience. These aims were present in the everyday functions at camp.</p> <p>The children became interested in and learned about nature and tradition during camp through experience pedagogy. The meaning of this camp was great to the children and their families. The camp was meaningful in supporting the everyday life of the families, for example, by functioning as a summer childcare place.</p> <p>The project was very successful in its entirety. We received positive feedback from both our employers and other partners in cooperation. The people of the house of Äijälä received a written output of our work which will give them good and practical tips for the planning of future camps. Our work will certainly be of use not only for people organizing camp activities but for other individuals working with children as well.</p>		
Key words Camp, children, nature, traditions, environment education, communal values, group, experience pedagogy		
Other information		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 LUONTO- JA YMPÄRISTÖKASVATUS.....	6
2.1 Ympäristökasvatuksen tavoitteet.....	6
2.2 Ympäristökasvatus osa lasten elämää	7
2.3 Ympäristökasvatuksen tilanne ja arvot nykypäivänä	8
3 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA	9
3.1 Elämyspedagogiikka ja kokemuksellinen oppiminen.....	9
3.2 Seikkailukasvatus	10
4 SUOMALAISIA KULTTUURIPERINTEITÄ.....	11
4.1 Suomen ruokakulttuuri.....	12
4.2 Kotieläimet	12
4.3 Kasvivärjäys	13
4.4 Perinneleikit	14
4.5 Kerrontakulttuuri.....	15
5 LAPSEN KEHITYS 6-9-VUOTIAANA.....	16
5.1 Lapsen kasvu ja kehitys.....	16
5.2 Fyysinen ja motorinen kehitys.....	16
5.3 Kognitiivinen kehitys	17
5.4 Sosioemotionaalinen kehitys.....	18
6 YHTEISÖLLISYYS JA RYHMÄYTYMINEN.....	19
6.1 Yhteisöllisyys	19
6.2 Ryhmän muotoutuminen ja ryhmän toiminnan kehitysvaiheita	19
6.4 Vertaisryhmä-, pienryhmätoiminta ja ohjaajan rooli.....	21
7 LEIRIN TAVOITTEET	22
8 OHJAUSKÄSITYKSEMME LEIRILLÄ.....	23

9 PROJEKTISUUNNITELMA	26
9.1 Projektin lähtölaukaus.....	26
9.2 Markkinointi ja rahoitus.....	27
9.3 Leirin kannalta keskeisiä tuotoksia.....	28
10 LEIRIN KULKU	29
10.1 Päivittäin toistuvat aamurutiinit.....	29
10.2 Ruokailuhetket	30
10.3 Päivän muut toistuvat puuhat.....	31
10.4 Leiripäivän päättäminen	32
10.5 Maanantai	33
10.5.1 Leiriläisiin ja tilaan tutustuminen.....	33
10.5.2 Leirilaatikoiden ja majojen tekeminen.....	33
10.6 Tiistai	35
10.6.1 Soittimien valmistusta ja perunapainantaa	35
10.6.2 Sadutustuokio.....	35
10.6.3 Luonnonmateriaaleilla värjäys ja mölkyn pelaaminen	36
10.7 Keskiviikko	37
10.7.1 Toimittajan ja valokuvaajan vierailu.....	37
10.7.2 Lampaan villan karstaaminen ja huovuttaminen.....	37
10.7.3 Leipomistuokiot	38
10.8 Torstai.....	39
10.8.1 Yöpymistä edeltävän aamun tunnelmia ja leiriolympialaiset.....	39
10.8.2 Leirijuhlaan valmistautuminen	39
10.8.3 Leirijuhla ja yöpyminen	40
10.9 Perjantai - viimeinen leiripäivä.....	41
11 TAVOITTEIDEN ARVIOINTI.....	42
12 LOPPUPOHDINTA	44
LÄHTEET.....	47

LIITTEET	50
Liite 1. Leiri-ilmoitus	50
Liite 2. Leirin viikkosuunnitelma	51
Liite 3. Leirikirje	52
Liite 4. Kuvaus- ja haastattelulupa	53
Liite 5. Leiritodistus	54
Liite 6. Leirilehti	55
Liite 7. Leirileikit- ja menetelmät	69

1 JOHDANTO

Teimme projektiluonteisen opinnäytetyön Luonto- ja perinneleiristä, joka oli suunnattu 6-9 -vuotiaille lapsille. Suunnittelimme, markkinoimme, organisoimme ja toteutimme lapsille kesäkuussa 2008 päiväleirin, joka sisälsi yhden yöpymisen. Saimme työtarjouksen toimeksiantajiltamme Eeva-Liisa ja Hartwig Reuterilta järjestää Luonto- ja perinneleirit Äijälän talon tiloissa Jyväskylän maalaiskunnassa. Järjestimme kaksi leiriä, mutta päätimme rajata opinnäytetyön koskemaan vain toista leiriä. Luonto- ja perinneleirejä on toteutettu Äijälässä useampina kesinä ja ne ovat osoittautuneet suosituiksi lapsiperheiden keskuudessa. Markkinoimme leiriä hyvällä menestyksellä päiväkoteihin ja kouluihin Äijälän lähialueilla.

Tavoitteenamme oli toteuttaa leiri seikkailu- ja elämyspedagogiikan mukaisesti, lapsilähtöisyyttä ja yhteisöllisyyttä vahvasti korostaen. Tavoitteenamme oli myös kertoa lapsille luonnonarvoista ja perinteistä, niitä vaalien ja kunnioittaen, esimerkiksi luonnonmateriaaleja hyödyntäen ja perinneruokia valmistaen. Äijälän talon pihapiiri kaupungin läheisyydessä luo eläimiseen upeat puitteet tällaiseen leiritoimintaan.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa tietoa vastaavanlaisen toiminnan toteuttajille teoretiedon ja meidän suunnittelemamme leiriohjelman avulla. Leiritoiminnan lisäksi opinnäytetyötämme voi hyödyntää myös muuten lasten kanssa työskennellessä. Lisäksi Äijälän talon väki saa opinnäytetyöstämme apua tulevien leirien suunnitteluun.

Teoreettiseksi viitekehikseksi rajasimme elämyspedagogiikan ja sosiaalipedagogiikan, jotka tulevat esille muun muassa leirin seikkailukasvatuksessa ja kasvatuskumppanuudessa. Keräsimme tietoa lisäksi myös luonto- ja ympäristökasvatuksesta, 6-9-vuotiaan lapsen kehityksestä, seikkailukasvatuksesta, yhteisöllisyydestä ja ryhmäytymisestä. Teoretiedon pohjalta oli helpompi suunnitella leiritoimintaa ja kyseistä ikäryhmää koskevia tavoitteita.

Aloimme kirjoittaa opinnäytetyön teoriaosuutta hyvissä ajoin ennen joulua 2007. Aluksi opinnäytetyöhön sisällytettävää teoretietoa oli suhteellisen helppo rajata otsikon mukaisesti. Kirjoitusprosessin edettyä pidemmälle huomasimme kuitenkin, että oli hyvin vaikeaa kirjoittaa ja poimia siitä olennaiset asiat. Kirjoitimme teoriaa pikkuhiljaa yhteisymmärryksessä, luovien taukojen siivittäminä.

Haimme aktiivisesti ohjausta opinnäytetyötä ohjaavilta opettajilta ja saimme heiltä vinkkejä muun muassa teoretiedon koontiin. Panostimme työssämme tuoreiden lähteiden etsimiseen, joka oli ajoittain melko työlästä ja aikaa vievää. Uuden ja luotettavan teoretiedon saanti ja löytyminen vaihteli hyvin paljon aiheesta riippuen.

Koemme tärkeäksi välittää tietoa nykyajan lapsille menneisyydestä ja kestävästä kehityksestä. Luonnon nykytilanteen takia luonnonarvoja on alettu kunnioittamaan yhä enenevässä määrin, kun on huomattu kuinka luonto kärsii ihmisten toiminnasta. Halusimme tuoda leirillä esille luonnon- ja ympäristön-suojeluun liittyviä asioita, sillä ne ovat tällä hetkellä erittäin tärkeitä asioita ja puheen aiheena myös julkisuudessa. Luonnonhelmassa toteutettujen elämys-ten kautta lapset voivat kokea luonnon ihmeellisyyden ja tärkeyden ja näin oppimaan vaalimaan sen tärkeyttä. Lapsuudessa koetut kokemukset kantavat läpi elämän.

Koimme saavamme opinnäytetyöprojektin aikana arvokasta tietoa Luonto- ja perinneleirin toteuttamisesta teorian ja käytännön valossa. Opinnäytetyötä tehdessämme havaitsimme ja koimme tärkeäksi sen, kuinka teoria ja käytäntö tukivat toinen toisiaan. Lasten kanssa toimiminen oli meille entuudestaan tuttua, mutta leiritoiminnan järjestäminen kokonaisuudessaan oli meille molemmille uusi kokemus. Projektin aikana havaitsimme, kuinka paljon aikaa vaativaa työtä leirin järjestäminen vaatii kokonaisuudessaan leiri-ilmoituksista leirilehtiin. Koko projekti on ollut mielestämme erittäin antoisa, avartaen näkemyksiämme leiritoiminnasta ja antaen työkaluja tulevaisuuden varalle. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta katsottuna havaitsimme leiritoiminnan tärkeyden perheiden arjessa, esimerkiksi lasten hoitopaikan järjestymisen kannalta.

2 LUONTO- JA YMPÄRISTÖKASVATUS

Luonto- ja ympäristökasvatus-termeillä ei ole yksiselitteistä määritelmää ja ne saattavat aiheuttaa toisinaan sekaannusta. Ympäristökasvatus voidaan ymmärtää laajempänä kokonaisuutena, jonka yhtenä alakäsitteenä on luontokasvatus. Luontokasvatus on tunnesiteen luomista luontoon, tiedon lisäämistä luonnosta, yhdessäoloa, vuodenaikojen ja luonnonilmiöiden seuraamista. Ihmisen suhde luontoon syntyy kokemusten kautta: elämyksistä, havainnoista ja oivalluksista. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 10.)

Ympäristökasvatus on nuori kasvatustieteen osa-alue, sen synty sijoittuu 1960-luvun lopulle. Vielä 1970-luvulla ympäristökasvatus oli harvinainen käsite Suomessa, se juurtui kielenkäyttöömme 1980-luvun loppupuolella niin valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa kuin yleisessä keskustelussakin. (Cantell 2004, 12; Wolff 2004, 22–29.) Ympäristökasvatuksen yhtenä ongelmana on pidetty sitä, että sen on ymmärretty tarkoittavan vain luontoon liittyvää kasvatusa. Ympäristökasvatus pitää sisällään ympäristön monet ulottuvuudet. Luonnonympäristön ohella ympäristökasvatus kattaa myös muun muassa kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen ympäristön. Ympäristökasvatustyö on muuttunut vuosien varrella, minkä vuoksi ympäristökasvatuksen käytännön toteuttamisessa ilmenee myös muutostarvetta. Kasvattajat tarvitsevat työvälineitä esimerkiksi kestävän kehityksen opettamiseen. Ympäristökasvatus koskee kaikkia ihmisiä, minkä vuoksi tarvitaan myös uusia ideoita siitä, miten kestävästä kehityksestä tulee kaikkien ihmisten asia. (Cantell 2004, 13–14.)

2.1 Ympäristökasvatuksen tavoitteet

Ihmisen ja ympäristön vuorovaikutus on epätasapainossa. Ihminen aiheuttaa toiminnallaan ongelmia ympäristöön, joista yhtenä esimerkkinä vesien saastuttaminen. Ympäristökasvatuksen yksi tehtävä onkin välittää tietoa näistä asioista. Jotta maailmantila paranisi ja ihmisten olisi parempi elää, pitäisi ympäristökasvatukseen panostaa. Kestävä elämä perustuu muiden ihmisten sekä koko maapallon kunnioittamiseen, kehitys ei saa tapahtua tulevien sukupolvien kustannuksella eikä se saa uhata muiden eliöiden olemassaoloa. (Wolff 2004, 18, 23.)

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on kasvattaa ihmisiä tietoisuuteen ja huoleen ympäristön tilanteesta. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on mahdollistaa kaikille ihmisille muun muassa sellaisten tietojen, arvojen, asenteiden ja taitojen saaminen, joita tarvitsemme ympäristön suojeluun. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on luoda yksilöille, ryhmille ja yhteiskunnalle uusia ympäristöön liittyviä toimintamalleja. (Wolff 2004, 19.)

Esiopetussuunnitelmassa ympäristö- ja luonnontieto auttaa lasta ymmärtämään ympäristöään, tukee ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä sekä vahvistaa elämyksellistä, kokemuksellista ja emotionaalista suhdetta luontoon ja muuhun ympäristöön. Oppimisen lähtökohtana on lapsen monimuotoinen elinympäristö, jonka tunteminen luo pohjaa laajemmalle ymmärrykselle ympäröivästä maailmasta. (Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet 2000, 13.)

Perusopetussuunnitelmassa vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta – aihekokonaisuuden päämääränä on lisätä oppilaan valmiuksia ja motivaatiota toimia ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin puolesta. Perusopetuksen tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoisia, kestävään elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia. Koulun tulee opettaa tulevaisuusajattelua ja tulevaisuuden rakentamista ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 19.)

2.2 Ympäristökasvatus osa lasten elämää

Me ihmiset tarvitsemme luontoa: luonto tulee toimeen ilman ihmistä, mutta ihminen ei tule toimeen ilman luontoa. Luonto antaa meille paljon, muun muassa ravinnon ja raaka-aineita. Lisäksi luonto on meille henkisen hyvinvoinnin lähde, esimerkiksi luonnossa liikkuminen rentouttaa. Meillä on kasvattajina vastuu siitä, että lapset oppivat luonnon ja luonnonsuojelun merkityksen. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 11–12.)

Luonto antaa hyvät mahdollisuudet kiireettömään yhdessäoloon. Luonnossa liikkuminen tukee lapsen kokonaiskehitystä, opettaen muun muassa ongelmanratkaisukykyä ja herättäen mielikuvitusta. Luonto tarjoaa esimerkiksi elämyksiä enemmän kuin rakennettu ympäristö. Elämysten kautta ihminen oppii

eniten, esimerkiksi itse kokeilemalla ja tekemällä. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16–20.)

Jokainen meistä voi tarjota lapselle luontoelämyksiä. Tärkeintä on antaa lapselle mahdollisuus luonnon tarjoamiin elämyksiin ja siellä liikkumiseen, näin kiinnostus luontoa kohtaan herää kuin itsestään. Asioista voidaan ottaa yhdessä selvää, käyttäen apuna esimerkiksi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Kaikille ei ole mahdollisuutta päästä luontoon, mutta luontoa voi harrastaa lapsen kanssa myös kotona, esimerkiksi kasvien, luontokirjojen tai luontoaiheisten satujen parissa. Tärkeintä luontokasvatuksessa on jutella lapsen kanssa ja vastata hänen esittämiin kysymyksiin. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 12–14.)

2.3 Ympäristökasvatuksen tilanne ja arvot nykypäivänä

Ympäristökasvatuksesta ja ympäristönsuojelusta käydään vireää keskustelua julkisuudessa ja asia on otettu huomioon myös politiikassa. Myös monet koulut, päiväkodit ja oppilaitokset ovat ottaneet ympäristönsuojelun huomioon. Ympäristökasvatuksen tulisi näkyä lasten ja nuorten arkipäivässä ja kaikissa oppiaineissa. Jos lapset ja nuoret oppivat ymmärtämään riittävän hyvin ihmisen ja luonnon välistä suhdetta, voidaan luonto pelastaa. Päiväkodin, koulun ja oppilaitosten antama ympäristökasvatus sekä vanhempien esimerkki on erittäin tärkeässä avainasemassa ympäristönsuojelussa. Ympäristönsuojelu alkaa hyvin pienistä asioista, arkipäivän askareista ja ajattelutavan muutoksesta. Ympäristönsuojelu on elämän mittaista toimintaa lapsesta vanhukseen, minkä vuoksi sen pitäisi kasvaa jokaiseen ihmiseen. (Laaksola 2008, 3.)

Varhaislapsuus on arvojen ja elämäntapojen muodostumisen kannalta hyvin keskeistä aikaa, sillä tuolloin muodostuneet asenteet ovat pysyviä. Jokaisen meistä on tärkeää pysähtyä välillä pohtimaan omia arvojamme. Jokainen vanhempi on luontokasvattaja: lapsen arvomaailma rakentuu vanhempien elämäntavan, oman kodin ja arkipäivän askareiden ympärille. Lapsena saadut luontoelämykset luovat pohjaa elinikäiselle luontosuhteelle. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 24.)

3 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA

3.1 Elämyspedagogiikka ja kokemuksellinen oppiminen

Kurt Hahn (1886–1974) on elämyspedagogiikan tunnetuin kehittäjä. Hänen näkemyksien mukaan elämyspedagogiikan tärkeimpiä asioita ovat lapsen yksilöllisyys, itsensä löytäminen, emotionaalisuus ja toiminta. Hahnin mielestä kasvatusympäristöllä on erittäin suuri merkitys kehittymiseen lapsen oppimiskokemuksiin. Hänen mielestään metsä on paras ympäristö lapsen oppimista varten. Hahnin mukaan merkittäviä lapsen oppimiseen liittyviä asioita ovat menetelmät, joilla päästäisiin päämäärään. (Kokljuschkin 2000, 14–16.)

Elämyspedagogiikka käsitteen käyttö on Suomessa viime vuosina yleistynyt. Elämyspedagogiikasta on alettu puhua eri yhteyksissä myös yhtenä perinteisen opetuksen vaihtoehtona. Elämyspedagogiikka ja kokemuksellinen oppiminen ovat läheisiä käsitteitä, niitä pidetään joissain yhteyksissä samaa tarkoittavina sanoina. (Karppinen 2007, 83–84.)

Elämys voidaan opetuksen ja oppimisen tavoin selittää monin eri tavoin, kuten esimerkiksi hetkenä, tunteena, tapahtumana, oppimisena ja kokemisena. Jokainen ihminen määrittelee erilailla omat kokemuksensa ja elämyksensä. (Karppinen 2007, 75–79.) Elämykseen liittyy usein tunne itsensä ylittämisestä; koetaan ja tehdään jotain, mitä arjessa ei ehkä uskalleta tai osata. Koettu elämys on osa ihmisen persoonaa ja sen kokeminen voi jopa muuttaa omaa maailmankuvaa. Elämystä ei voida tuottaa kenellekään takuuvarmasti, se riippuu ihmisen omista aikaisemmista odotuksista, kokemuksista ja arvoista. Elämys on ikimuistoinen kokemus. (Elämys 2008.)

Kokemuksellisen oppimisen yksi tärkeä lähtökohta on tekemällä oppiminen. Kokemuksellinen oppiminen pohjautuu ihmisen omiin kokemuksiin. Jotta lapsi oppisi, tulisi opetukseen sisältyä yhdessä työstettäviä ja käsiteltäviä oppimiskokemuksia. Kokemuksellinen oppiminen on parhaimmillaan ulkona tapahtuvassa opetuksessa, joka tarjoaa erilaisia lapsen aisteja ja ymmärrystä herättäviä aineksia. Pelkkä ulkona olo ei tee kuitenkaan opetuksesta kokemuksellista. (Siltala 2001, 17.)

3.2 Seikkailukasvatus

Seikkailukasvatus on yhdistettävissä sosiaalipedagogiikkaan, sillä se luo yhteisöllisyyttä. Seikkailemalla yhdessä muiden ihmisten kanssa voimme oppia uusia asioita itsestä ja ympäristöstä. Seikkailu on toiminnallista ja luovaa toimintaa. Esimerkiksi leirillä ryhmässä toimiessa seikkailusta saa monipuolisemman kokemuksen.

Ihminen oppii parhaiten toiminnan kautta muun muassa sellaisia asioita, jotka ovat itseä kiinnostavia ja sopivan haasteellisia. Kasvattajan tehtävänä on pitää huoli siitä, että oppiminen on mielekästä ja tehdä näin ollen oppimiskokemuksesta niin sanotusti seikkailu. Seikkailupainotteisesta toiminnasta puhuttaessa käytetään monia erilaisia käsitteitä, kuten seikkailukasvatus, elämyspedagogiikka ja kokemuksellinen oppiminen. Toiminta, elämys ja kokemus ovat kaikkien näiden edellä mainittujen käsitteiden yhdistävä piirre. Kun puhutaan pienten lasten kanssa tapahtuvasta toiminnasta, on luontevaa käyttää käsitettä seikkailukasvatus. Luonnossa toimimalla ja kokeilemalla sekä yhdessä toisten lasten kanssa lapset oppivat uusia asioita itsestään, luonnosta ja ryhmässä toimimisesta. Seikkailukasvatuksen tavoitteena on rohkaista lapsia olemaan enemmän ulkona. (Kokljuschkin 2000, 30–31, 56–60.)

Seikkailu kokemuksena on jokaiselle ihmiselle erilainen, mihin vaikuttaa yksilön oma elämänhistoria ja persoonallisuuden piirteet. Jokin kokemus saattaa tuntua toisesta ihmisestä jännittävältä ja pelottavalta, kun taas toiselle se saattaa olla jokapäiväinen asia. Seikkailun vahvuutena on sen kokonaisvaltaisuus, eikä siinä tarvita välttämättä esimerkiksi hienoja erillisiä välineitä. Kun annamme lapselle mahdollisuuden liikkua ja toimia, seikkailu ja elämykset löytyvät esimerkiksi lähimetsästä. (Kokljuschkin 2000, 32–34.)

Onnistumisen kautta seikkailu vahvistaa lapsen itsetuntoa, joka on kaiken muun oppimisen lähtökohta. Seikkailu voi tarjota lapselle kuuntelemisen ja katselemisen lisäksi mahdollisuuden oppia myös muilla aisteillaan. Seikkailutoiminta tulee suunnitella monipuoliseksi ja omalle ryhmälle sopivaksi, jotta seikkailun antamia mahdollisuuksia pystyy hyödyntämään paremmin. Seikkailukasvatuksella pyritään innostamaan myös lapsen kekseliäisyyttä ja uskaliai-

suutta. Keskeisiä asioita seikkailukasvatuksessa ovat yllätyksellisyys, liikunnallisten taitojen kehittäminen, erilaisten lasten huomioiminen, yhdessä tekeminen, ongelmanratkaisutilanteet, jännitys, rajojen kokeilu, elämykset ja toiminnallisuus. (Kokljuschkin 2000, 34–35.)

Seikkailu antaa kasvattajalle paljon mahdollisuuksia. Kasvattajan on huolehdittava siitä, ettei lapsi jää pelkäksi katsojaksi vaan hän saa olla tekemisen riemussa mukana. On tärkeää, että kasvattaja eläytyy myös itse aidosti seikkailuun, jolloin myös lapsen on helpompi päästä seikkailun tunnelmaan. (Kokljuschkin 2000, 58–59.)

4 SUOMALAISIA KULTTUURIPERINTEITÄ

1800-luvulta 1900-luvulle suomalainen yhteiskunta ja kansankulttuuri ovat kokeneet suuria muutoksia. 1950-luvulta Suomen elintaso nousi maatalousvaltaisesta kaupunkimaisempaan suuntaan. Kaupungistumiseen vaikutti teollistumisen kehittyminen, jonka myötä suomalaiset perinteet ja tavat ovat muuttuneet. Suomalaisilla on oma tapaperinne, joka on aikojen kuluessa muuttunut vapaammaksi. Ihmisillä on nykyään vapaus valita omat tapakulttuurinsa, mitä he noudattavat tavanomaisista perinteistä huolimatta. Suomalaiset ovat saaneet enemmän vapaa-aikaa, koska enää elannon hankkimiseen ei mene niin paljon aikaa kuin aikaisemmin. (Kanervo & Kaljunen 2007, 22–26.)

Kulttuuriperinteet ovat osa Suomen historiaa. Mielestämme lasten on tärkeää tietää kulttuuriperinteistä, niiden myötä he oppivat mitä kehitys on tuonut tullessaan, arvostamaan ja ymmärtämään paremmin esimerkiksi luonnon ja muun ympäristön merkityksen. Olemme avanneet suomalaisista kulttuuriperinteistä vain niitä osa-alueita, joita valitsimme leirillä toteutettaviksi. Kulttuuriperinteet tulivat leirin aikana esille sekä toimintatuokioissamme että muussa toiminnassa. Jo pelkästään Äijälän ympäristö tunnelmineen ja vanhanajan esineineen loi puitteet lasten omatoimiseen perinteiden oppimiseen.

4.1 Suomen ruokakulttuuri

Perusraaka-aineet, valmistustavat ja tavallisimmat mausteet ovat kolme tekijää, jotka muodostavat erilaisia ruokakulttuureita. Ihminen oppii hyvin varhain oman kulttuurinsa tavat, jossa hän elää. Eri ruokakulttuurit ovat syntyneet useiden eri asioiden yhteisistä vaikutuksista, joita ovat esimerkiksi ravinnon hankinta, ruoanvalmistus- ja nauttimistavat. (Mitä ruokakulttuuri on? 2008.)

Ruokakulttuurit eroavat Suomessa aluittain hyvinkin paljon. Yhteistä on kuitenkin se, että jokainen ateria on sosiaalinen tilanne. Ruokaan liitetään erilaisia uskomuksia ja ne voivat olla hyvinkin vahvoja. Ruuan laatu ja aterian sisältö kertoo yhteisön arvoista ja varallisuudesta. Perinteeksi kutsutaan tietoa, tapaa tai taitoa, joka siirtyy sukupolvelta toiselle. (Mitä ruokakulttuuri on? 2008.)

Luonto on Suomessa vaikuttanut ruokakulttuuriimme erittäin paljon. Suomalaiset ovat saaneet ravintoa kautta aikojen järivistä ja metsistä. Suomalainen ruoka on puhdasta, mihin vaikuttaa lyhyt kasvukausi ja pitkä kylmä talvi. Suomessa kaikilla on oikeus luontoa kunnioittaen onkia, kerätä sieniä ja marjoja. (Vaikutteet luonnosta 2008.)

Mielestämme lasten on hyvä tietää ruoan valmistuksen eri vaiheista ja ruoan kiertokulusta esimerkiksi perunan istutuksesta ruoan laittamiseen. Ruoanteon aikana on hyvä hetki kertoa lapsille Suomen puhtaista raaka-aineista ja miten ruoka valmistetaan. Lapset oppivat arvostamaan ja ymmärtämään ruoan merkityksen.

4.2 Kotieläimet

Maatilan pihapiirissä saatettiin nähdä ennen aikaan samanaikaisesti sekä kanoja, lampaista, sikoja, hevosia että lehmiä, joista oli maatalolle hyötyä. Laituimet tuli hoidetuiksi, kun lehmät ja lampaat söivät nurmet samalla lannoittaen ne. (Ekolokero 2008.) Kotieläinten merkitys on vaihdellut maataloilla vuosikymmenten aikana. Ennen maataloilla oli vähemmän eläimiä, mutta niitä oli

useita eri lajeja. Tänä päivänä yksittäisiä eläimiä saatetaan pitää omaksi ja vieraiden iloksi. (Maatilojen kotieläimet. 2008.)

Äijälässä on Shetlannin poni, kanoja ja lampaista. Äijälän eläimet tuovat iloa lähiympäristön asukkaille. Koti- ja lemmikkieläimillä onkin suuri merkitys ihmisten elämässä. Leirillä lapset saivat hoitaa eläimiä ja oppia eläimiin liittyviä asioita, kuten mitä ne syövät. Eläimet merkitsevät lapsille paljon, lapset kiintyvät eläimiin ja niitä hoitamalla oppivat kantamaan vastuuta.

Lampaat keritään yleensä keväisin ja syksyisin. Keritseminen suoritetaan huolella ja varovaisesti. Keritsimme leirillä lampaista, lampaan keritsemiseen voi käyttää käsikeritsimiä. (Vehkaoja 2000.) Karstaamalla saadaan villan kuidut yhdensuuntaisiksi ja puhdistetuiksi huovutusta varten. Karstaukseen voidaan käyttää käsikarstoja, karstamylyä tai -konetta. (Hietalahti & Turunen. 2008.) Villan karstaamisen jälkeen huovuttaminen voidaan aloittaa.

Villasta on jo vuosituhansien ajan huovutettu erilaisia käyttöesineitä, esimerkiksi huopatöppösiä ja hattuja. Suomeen huovutuksen arvellaan tulleen Venäjältä. Suomalaiset oppivat 1800-luvulla huovutustaidon vaeltavilta tossuntekijöiltä, jotka kiertelivät talosta taloon. Huovutustaito oli jäänyt välillä unohduksiin, mutta 1970-luvulla siitä alettiin kiinnostua uudestaan. Nykyään on monia erilaisia huovutustekniikoita, kuten märkä- ja neulahuovuttaminen. Luonto on erinomainen inspiraationlähde huovutusaiheiksi. (Paakkunainen 2004.)

4.3 Kasvivärjäys

Jo esihistoriallisina aikoina ihminen huomasi luonnon väriloiston ja kehitti keinoja siirtää luonnon värejä omaan käyttöön. Kasvivärjäyksen oletetaan olevan yhtä vanha taito kuin kankaankutomisenkin. Kankaan värjäys on aina ollut hankalaa ja aikaa vievää, aikojen kuluessa on huomattu, että on helpompaa värjätä lankaa kuin valmista kangasta. (Hjelm 2001.)

Luonnonvärit ovat eläviä ja luonnollisia, niillä saa maanläheisiä sävyjä. Luonnonväreillä voi värjätä luonnonkuituja, kuten puuvillaa. Kasvivärjäysliemen valmistamiseen tarvitaan tuoreita kasveja vähintään neljä kertaa värjättävän

kankaan painon verran. Värikasvit tulee silputa pieneksi ja keittää puolitoistuntia. Värjäyslientä tehdessämme käytimme puretusaineena alunaa, joka estää värin irtoamista kankaasta. Kasviainekset tulee siivilöidä pois liemestä ennen värjäystä. Kaikki kasvit sisältävät väriaineita, mutta kaikki niistä saatavat värit eivät ole kestäviä. (Plattonen 2006, 109–112.)

4.4 Perinneleikit

Ennen vanhaan suomalaisten lasten leikkikalut olivat vaatimattomia, ne olivat usein lasten itse tekemiä. Mielikuvituksen merkitys oli suuri ja luonnosta saatiin paljon virikkeitä leikkeihin ja leikkikaluihin. Aikuisten osuus lasten leikeissä ei ollut kovinkaan suuri. Leikki on pysynyt pinnalla vaikka olot ovat olleet vaatimattomat ja köyhät. (Luukannel 2004, 242–252.)

Suomalaisiin kansanleikkeihin luetaan näytelmäleikit, laululeikit, juoksu- ja kiinnitavoittamisleikit, seura- ja urheiluleikit. Monet leikit ovat tiiviisti yhteydessä tiettyihin juhliin ja vuodenaikoihin. Monet suomalaisista seuraleikeistä perustuu leikkijöiden kekseliäisyyteen. Perinteessämme tunnetaankin lukemattomia vanhoja ja laajalle levinneitä leikkejä, joita jatkuvasti muunnellaan uusiin leikkijöiden iloksi. (Lähtisitkö leikkiin? Perinneleikkejä. 2001, 7.)

Hippaleikit ovat myös ikivanhaa kansainvälistä perinnettä, niiden kokonaisvaltainen ja maailmanlaajuinen suosio johtuneen niiden tuottamasta jännityksestä. Pienoisnäytelmät ovat vanhinta leikkiperinnettämme. Leikkien nimet ja leikitavat voivat olla hyvinkin erilaisia eri puolilla maata. Tuttuja leikkejä voidaan kutsua monilla eri nimillä ja niitä voidaan leikkiä erilaisilla säännöillä, koska leikkejä on kirjattu muistiinpanoihin satoja vuosia. (Lähtisitkö leikkiin? Perinneleikkejä. 2001, 7-8.) Perinneleikeillä on pitkä historia ja niitä leikitään yhä edelleen vuodesta toiseen. Lapset oppivat perinneleikkejä esimerkiksi vanhemmilta sukupolvilta ja lapset opettavat niitä toinen toisilleen.

4.5 Kerrontakulttuuri

Kertomisperinne on tärkeä tapa siirtää tietoa ennen eletystä ajasta sukupolvelta toiselle. Aikaisemmat sukupolvet välittävät arvokasta tietoa menneisyydestä esimerkiksi satujen, runojen ja lorujen avulla. Tietoa voidaan siirtää myös erilaisten kirjojen avulla, kuten Mauri Kunnaksen Koiramäen talossa kirjan avulla, joka kertoo maatilan elämästä 1800-luvulla. Tämän päivän lapsille kirja avaa kiinnostavaa menneisyyttä tarinan ja kuvien avulla. Tarinan kerronnan lomassa lapsi saa tietoa edellisten sukupolvien elämästä ja lapsi saa nauttia kiireettömästä kerrontahetkestä. (Ylönen 2000, 121–122.)

Mauri Kunnaksen kirjassa kerrotaan työnteon merkityksestä. Kirjassa havainnollistetaan sanoin ja kuvin, kuinka esimerkiksi leipää tehdään ja mistä maitoa saadaan. Teoksessa kuvaillaan Koiramäen yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä muun muassa kylvämis- ja elonkorjuutöissä. (Kunnas 2005.) Kirjan avulla lapset oppivat asioita menneisyydestä ja erilaisten elintarvikkeiden ja tavaroitten valmistusprosesseista. Lapset oppivat muun muassa sen, että ennen kuin leipä löytää tiensä kaupan hyllylle, on sitä ennen ollut useita eri tekovaiheita.

Kerrontakulttuuria voidaan lasten kanssa toteuttaa esimerkiksi sadutusmenetelmällä. Sadutustilanteessa lapsi ja aikuinen luovat vuorovaikutuksessa lasten omaa kulttuuria. Lapsi kertoo satua, jonka aikuinen kirjoittaa ylös sanatar-kasti. (Sadutus. 2008.) Sadutusta voidaan toteuttaa myös lapsiryhmässä, jolloin sitä kutsutaan ryhmäsadutukseksi. Ryhmäsadutustilanne on kuin leikki. Yksi ryhmäsadulle tyypillinen piirre on lapsiryhmän yhteinen nauru. Kertomisessa ilmenee joskus myös kilpailua siitä, kuka kertoo huvittavimman juonenkäänteen. Lasten sadutuksesta voidaan tehdä myös näytelmä, jolloin sanallinen esitys saa fyysisen muodon. (Paju 2004, 207–208.)

5 LAPSEN KEHITYS 6-9-VUOTIAANA

5.1 Lapsen kasvu ja kehitys

Keskilapsuudeksi sanotaan aikaa, joka alkaa 6-vuotiaana ja se jatkuu noin 12-vuotiaaksi asti. Käsittelemme teoriaosuudessa kuitenkin vain 6-9-vuotiaan lapsen kehitystä. Keskilapsuuden aikana lapsen siirtyessä esikouluun ja kouluun hänen sosiaaliset kontaktit ja ympäristöt laajenevat. Lapsen käyttäytyminen kokee huomattavia muutoksia uuden ympäristön ja uusien kokemusten kautta. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 70–71.)

Lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat ympäristö, perimä ja oma aktiivisuus. Lapsen ympäristöön kuuluvat muun muassa perhe, koulu ja harrastukset. Lapsen perimä säätelee oppimisvalmiuksia. Lapsuudessa harjoitellaan omaa aktiivisuutta, joka tarkoittaa muun muassa yksilön omaa kiinnostusta. (Vilén, Vilhunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 132–133.)

5.2 Fyysinen ja motorinen kehitys

Keskilapsuuteen siirryttäessä fyysinen kehitys on edellytys sille, että lapsi kykenee toimimaan entistä itsenäisemmin. Ympäristön kasvavista vaatimuksista selviytymiseen lapsi tarvitsee voimaa ja kestävyyttä. Lapsen fyysinen kasvu on keskilapsuuden ajan melko tasaista, kasvuun vaikuttavat geneettisten tekijöiden lisäksi esimerkiksi ravitsemus ja lapsen yleinen terveydentila. (Nurmi ym. 2006, 72.)

Kehittyvät motoriset ja liikunnalliset taidot mahdollistavat lapsen elämänpiirin laajenemisen ja koulun alkamisen myötä myös hienomotoriset taidot kehittyvät. Lasten lihashallinta paranee keskilapsuuden aikana ja liikkeet muuttuvat sujuvammiksi. Tasapainotaidot kohentuvat ja liikkeiden yhteensovittaminen eli koordinaatio kehittyy; lapset pystyvät yhä taitavampiin suorituksiin ja vauhdikkaampiin liikuntaleikkeihin. Keskilapsuuden aikana poikien ja tyttöjen motorisissa taidoissa on jonkin verran eroja. (Nurmi ym. 2006, 75–76.)

On hyvin yksilöllistä, minkälaiset motoriset taidot lapsilla on. Motorisia taitoja vaaditaan esimerkiksi erilaisissa leikkitilanteissa. Lapsen tullessa keskilapsuuteen leikeissä tehostuu fyysistä aktiivisuutta vaativat vauhdikkaat leikit, kuten esimerkiksi kiipeily, hippa ja pomppiminen. Nämä leikit ovat fyysisesti rasittavia ja ennalta ehkäisevät esimerkiksi lasten sairauksia ja painon nousua. Näillä fyysistä aktiivisuutta vaativilla leikeillä on keskilapsuudessa myös tärkeä sosiaalinen merkitys. Leikkien avulla lapset opettelevat arvioimaan omia voimiaan ja taitojaan suhteessa ikätovereihin. (Nurmi ym. 2006, 76–77.)

Jotta lapsen liikuntamäärä saataisiin riittäväksi, edellyttää se aikuisen tukea. Kotipihojen lisäksi lapsilla on hyvin vähän monipuolisesti varustettuja paikkoja, missä heidän on mahdollista liikkua. Liikkumiseen tarkoitettuja paikkoja tulisi kehittää lapsille sopivammiksi, sillä juuri keskilapsuus on aikaa jolloin terveys-tottumusten tulisi muodostua. (Pulkinen 2002, 106–107.) Lapsia tulisi nykyään rohkaista enemmän leikkimään ja liikkumaan luonnon virikkeellisessä ympäristössä, sillä se tukisi kokonaisvaltaisesti lapsen kehitystä.

5.3 Kognitiivinen kehitys

Kognitiivisella kehityksellä tarkoitetaan ihmisen muistiin, ajatteluun, havaitsemiseen, oppimiseen ja kieleen liittyvää kehitystä. Lapsen kognitiivinen kehitys on sekä perimän että ympäristön säätelemää. Riittävät virikkeet ympäristössä varmistavat sen, että lapsi oppii uusia tietoja ja taitoja. (Vilén ym. 2006, 144.)

Keskilapsuudessa tapahtuvissa ajattelun muutoksissa voi olla suurtakin ikään liittyvää vaihtelua. Ajattelussa tapahtuu keskilapsuuteen tultaessa olennainen muutos, joka auttaa lasta vapautumaan välittömistä havainnoista ja tuo ajatteluun lisää joustavuutta erilaisten ilmiöiden ymmärtämisessä. Se tarkoittaa luopumista monista lapselle tärkeistä ja sadunomaisista muutoksista. (Nurmi ym. 2006, 82–83.)

Keskilapsuuden aikana lapsi alkaa olla kiinnostunut ympäristönsä rakentumisesta, tämä kertoo lapsen pyrkimyksestä ympäristön hallintaan. Lapsi on kiinnostunut elämän kiertokulusta, luonnon erilaisista ilmiöistä ja luonnontieteellisistä tiedoista. Tällöin on otollinen aika opettaa lapselle ominaisella tavalla

monenlaisia luonnontieteellisiä asioita. Oppimista tulisi ohjata lapsen omat havainnot ja kysymykset. (Pulkkinen 2002, 109.)

5.4 Sosioemotionaalinen kehitys

Keskilapsuudessa ystävyysuhteiden merkitys korostuu. Pojat toimivat suuremmissa ryhmissä, kun taas tytöt muodostavat tyypillisesti kahdenvälisiä ystävyysuhteita. Lapsi tarvitsee yhteisön, jossa hänen läsnäolonsa huomataan, jossa hänen panoksensa on merkittävä, saavutuksensa tunnustetaan ja jossa hänen ystävyysuhteensa muodostuvat. Näin lapsi kokee kuuluvansa muihin ja hänen turvallisuuden tunteensa vahvistuu. (Pulkkinen 2002, 112.)

Lapsi oppii ryhmänjäsenenä sovittamaan omat tavoitteensa ryhmän tavoitteisiin. Ryhmässä lapsi oppii myös toimintatapoja, työnjakoa ja sovittujen sääntöjen kunnioittamista. Ryhmässä voi oppia myös onnistumisen ja epäonnistumisen tunteita. Ollessaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa lapsi oppii hallitsemaan ja ymmärtämään omia ja toisten tunteita. Lapset tarvitsevat kuitenkin vielä keskilapsuudessa aikuisen ohjausta esimerkiksi ristiriitatilanteiden ratkaisuun ja toisten näkökulman ymmärtämisessä. (Pulkkinen 2002, 112–113.)

Lapsen tunneilmaisu on yhteydessä hänen muuhun kehitykseensä. Keskilapsuuden aikana lapset oppivat etsimään sosiaalista tukea muilta ja käyttämään hyväkseen ongelmanratkaisutaitoja. Aikuisen tulisi keskustella lapsen kanssa hänen tunteistaan, koska sillä tavalla lapsi oppii käsittelemään varsinkin kielteisiä tunteitaan. Kielteisiä tunteita tulisi oppia säätelemään, koska se on tärkeää sosiaalistumisen kannalta. (Nurmi ym. 2006, 104–106.)

6 YHTEISÖLLISYYS JA RYHMÄYTYMINEN

6.1 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyyden ja yhteisön käsitteillä on useita merkityksiä. Yhteisöllisyys perustuu yhteiseen toimintaan, yhteiseen päämäärään ja mahdollisesti sovituihin arvoihin ja normeihin. Yhteisöllisyyttä voidaan pitää ilmauksena ihmisten myönteisestä vuorovaikutuksesta ja yhdessäolosta. Yhteisö on paikka, jossa voi kokea yhteenkuuluvuutta, tulla ymmärretyksi, saada tukea, olla omana itsenä, tehdä työtä itselle tärkeiden asioiden puolesta ja jakaa vaikeuksia. (Haapamäki, Kaipio, Keskinen, Uusitalo & Kuokka 2000, 11–14.)

Pulkkinen (2002) kutsuu lapsen yhteisöllisyyttä hänen sosiaaliseksi pääomakseen. Lapsen sosiaalinen pääoma koostuu vanhemmista ja sisaruksista, koulusta, ystävistä, lähiyhteisöstä, johon kuuluu isovanhemmat ja muut sukulaiset, naapurit ja kirkko. Lapsen laaja sosiaalinen pääoma edistää lapsen kehittymistä muita huomioon ottavaksi ihmiseksi ja yhteisön jäseneksi.

6.2 Ryhmän muotoutuminen ja ryhmän toiminnan kehitysvaiheita

Ihmiset kuuluvat elämänsä aikana useisiin erilaisiin ryhmiin. Ryhmät muodostuvat erilaisista yksilöistä ja ovat sen vuoksi aina erilaisia. Käyttäydymme usein eri tavalla eri ryhmissä, koska jokainen yhteisö ja ryhmä ovat erilaisia. Ryhmässä saamme jatkuvasti palautetta, jonka myötä tietoisuus itsestä lisääntyy. (Laine, Ruishalme, Salervo, Sivén, Välimäki 2004, 32.)

Mitä tahansa ihmisjoukkoa, joka on kokoontunut yhteen, ei voida vielä kutsua ryhmäksi, vaan heidän välillään täytyy olla vuorovaikutusta. Vuorovaikutus toisten kanssa, hyväksytyksi tuleminen, osallistuminen ja vaikuttaminen, liittyminen ja kuuluminen johonkin ovat yksilön kehitykselle tärkeitä asioita. Yksilöt tuovat ryhmätilanteeseen oman henkilökohtaisen historiansa ja nykyisen elämäntilanteensa arvojen ja asenteiden kautta. (Laine ym. 2004, 32.)

Kun ryhmä alkaa toimia yhdessä ja ryhmän jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, tapahtuu ryhmäytymistä. Ryhmä kokee erilaisia vaiheita, joissa tapahtuu ryhmän toisistaan loittonemista ja lähenemistä, konfliktien kohtaamista ja yhteisten arvojen etsimistä. Ryhmän vuorovaikutukseen liittyvät monet tekijät, jotka voivat muuttaa ryhmän kehitystä tai palauttaa sitä aikaisempiin vaiheisiin. (Kauppila 2005, 97–99.) Ryhmäytymisvaihe alkaa jo silloin, kun ihminen miettii liittymistään uuteen kokoonpanoon. Aikaisemmat kokemukset vaikuttavat oman roolin löytämistä uudessa ryhmässä. (Kopakkala 2005, 59–60.)

*Ensimmäisessä vaiheessa ryhmän jäsenet ovat toisiaan kohtaan varovaisia, etäisiä ja toisiaan tarkkailevia. He tutkivat tilannetta. Jäsenet eivät toimi vielä yhtenä ryhmänä. Vaihetta voidaan kutsua **ryhmän muotoutumisvaiheeksi**. Ryhmä ei ole selvillä tavoitteistaan, normeistaan eikä siitä, miten roolit muodostuvat. Pohditaan pelisääntöjä. Ryhmäytyminen edistyy nopeammin, jos ryhmällä on valmiiksi johtaja tai ohjaaja. (Kauppila 2005, 97.)*

*Toisessa vaiheessa voi ilmetä erilaisia yhteensovittamisen ongelmia. Jäsenten erilaisuus ja erilaiset näkemykset voivat tuoda ongelmia, jotka olisi pystyttävä ratkaisemaan rakentavasti. Tämä vaihe voidaan nimetä **kuohunta- eli konfliktivaiheeksi**. (Kauppila 2005, 97.)*

*Kolmannessa vaiheessa ryhmä vakiintuu. Ryhmän sisäinen yhteenkuuluvuus kehittyy, ja voidaan puhua ryhmätunteesta. Ryhmän vakiintumista auttaa ryhmän roolien, sääntöjen ja normien löytyminen. Vaihetta voidaan nimittää **yhteistoiminnan syntymisen vaiheeksi**. (Kauppila 2005, 98.)*

*Neljättä vaihetta ryhmän vuorovaikutuksessa kutsutaan usein **kypsän toiminnan vaiheeksi**. Ryhmässä on syntynyt toimiva työnjako ja jäsenten asema on vakiintunut. Jäsenten roolit ovat muodostuneet, ja toiminta on vakiintunut. Ryhmä alkaa toimia ryhmänä, ja jäsenten sitoutuminen ryhmän tavoitteisiin on yhä sisäistyneempää. (Kauppila 2005, 98–99.)*

*Viides vaihe ryhmien toiminnassa on **ryhmän hajoaminen**. Ryhmä on ehkä suorittanut työnsä loppuun tai päässyt tavoitteeseensa. Ryhmän hajautuminen on monissa ryhmässä luonnollista, ja siihen on varauduttu. (Kauppila 2005, 99.)*

Hyvä ja turvallinen ryhmä nostaa esiin yksilön parhaita puolia. Tällaisessa ryhmässä ihminen kokee, että saa olla juuri sellainen kuin on, myös heikkoudet hyväksytään. Hyvässä ja turvallisessa ryhmässä itsetunto vahvistuu. Tur-

vallisessa ryhmässä jäsenet kuuntelevat ja ottavat toisensa huomioon ja ko-kevat hyväksyntää, välittämistä ja arvostusta. (Aalto 2000, 17–23.) Ohjaajalla on tärkeä rooli hyvän ja turvallisen ryhmän muodostamisessa.

Toimivan ryhmän jäsenet ovat sitoutuneet yhteisiin tavoitteisiin ja he osaavat käsitellä saamaansa palautetta oppien siitä. Päätöksenteossa ryhmä pyrkii kaikille sopiviin ratkaisuihin ja pyrkii päätöksissään yksimielisyyteen. Ryhmän jäsenet ovat motivoituneita toimintaan ja ottavat siitä vastuuta. (Kauppila 2005, 107–108.)

6.4 Vertaisryhmä-, pienryhmätoiminta ja ohjaajan rooli

Lapsen persoonallisuuteen ja maailmankuvan kehittymiseen vaikuttavat hänen vertaisryhmäkokemuksensa. Lapsi muodostaa kuvaa itsestään vertaisensa parissa, joten lapsella on oltava mahdollisuuksia kokeilla omaa ainutlaatuisuuttaan vertaisryhmässä. Samalla lapsi luo kuvaa siitä, millä keinoilla ryhmässä on soveliasta toimia: mitkä asiat ovat hyväksyttäviä ja mitkä eivät ja mitä asioita kuuluu arvostaa. (Vilén ym. 2006, 217.)

Lapsen tukemisen kannalta vertaisryhmällä on suuri merkitys. Aikuisen rooli on vertaisryhmän tukijana tärkeä. Aikuisella tulisi olla riittävästi valmiuksia tukea sellaistenkin lasten kanssakäymistä, joiden sosiaaliset taidot ovat heikot ja heillä olisi muuten vaara jäädä toiminnasta syrjään. Aikuisten tehtävänä olisi tuoda lasten väliseen kanssakäymiseen turvaa läsnäolollaan. Heidän tulisi tarpeen vaatiessa ohjata, kannustaa ja opastaa lapsia oikeiden toimintamallien löytämiseen ja ratkaisujen tekemiseen. Aikuisia ohjaajia tarvitaan, sillä lasten sosiaaliset taidot eivät synny itsestään. Lapsiryhmän jakaminen ohjattuihin pienryhmiin edistää lasten kokonaisvaltaista kehitystä sekä lisää aikuisten ja lasten välistä vuorovaikutusta. Pienryhmätoiminnassa myös lasten on helppompaa kommunikoida keskenään. (Vilén ym. 2006, 213.)

Toiminnassa panostetaan yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen, jokaisella lapsella on oikeus aikuisen läsnäoloon. Pienryhmätoiminnassa korostuu lapsen ainutkertaisuus, lapsen kanssa ollaan tässä ja nyt. Pienryhmätoimin-

nassa on helpompi motivoida ja havainnoida lasta yksilöllisesti. Myös vahvuuksien ja tuen tarpeiden tukeminen on helpompaa. (Kivijärvi 2008.)

7 LEIRIN TAVOITTEET

Leirin ensisijaisena tavoitteena oli toteuttaa **luonto- ja ympäristökasvatusta lapsille**. Otimme huomioon toiminnassamme luonnonarvojen kunnioittamisen ja luonnon tärkeyden muun muassa kierrätyksestä kertoen ja sitä toteuttaen, luonnon materiaaleja hyödyntäen ja näistä lasten kanssa keskustellen. Toiminnassamme näkyi myös maatalouden omavaraisuus: omien kananmunien, oman puutarhan tuotannon ja lampaiden villan hyödyntäminen.

Tavoitteenamme oli **tuoda leirillä lasten tietoisuuteen suomalaisia perinteitä**, kuten kädentaitoja, perinneleikkejä ja -ruokia. Toimme perinteitä päivittäin esille niistä kertoen ja keskustellen sekä toiminnan kautta. Jo pelkästään Äijälän talo ja sen pihapiiri toivat perinteitä esille vanhojen ja kiehtovien tavaroitten ja talon isännän mielenkiintoisten tarinoiden myötä. Talon emäntä puolestaan antoi lapsille perinnekasvatusta muun muassa perinneruokia tarjoten ja niistä kertoen.

Leiriläiset saivat paljon uusia kokemuksia viikon aikana, joista erittäin tärkeinä leirille asettamina tavoitteina pidimme **yhteisöllisyyttä ja ryhmäytymistä**. Ensimmäisenä päivänä leiriläiset olivat hajanainen joukko, mutta leirin aikana heistä muodostui yhtenäinen ryhmä. Tavoitteena oli, että lapset tutustuvat toisiinsa ja toistensa perheisiin, luoden sen myötä uusia ihmissuhteita.

Yhtenä leirin tavoitteenamme oli **elämyksellisten ja seikkailullisten kokemusten luominen lapsille**. Äijälän talon pihapiiri puitteineen antoi paljon erilaisia mahdollisuuksia elämysten ja seikkailujen tuottamiseen ja kokemiseen. Luonto ympäristönä on jo itsestään mielikuvitusta ruokkiva ja seikkailullisia kokemuksia tarjoava.

8 OHJAUSKÄSITYKSEMME LEIRILLÄ

Ennen leiriä mietimme omia käyttöteorioitamme, joita toteuttaisimme leirin aikana. Havaitimme, että käyttöteoriamme olivat hyvin samankaltaisia ja niiden yhdistäminen olikin näin ollen vaivatonta. Arvelemme, että yhteisellä koulustaustalla on ollut vaikutusta käyttöteorioiden yhteneväisyyksiin. Poimimme käyttöteorioista tärkeimmät ja leirille sovellettavimmat pääasiat. Meidän mielestä tärkeitä asioita ovat muun muassa lapsen yksilöllinen huomioiminen, ympäristön ja ihmisten arvostaminen ja kunnioittaminen sekä sosiaalipedagogisen näkökulman huomioon ottaminen.

Holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on ymmärrettävä kokonaisuutena. Ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Kasvattajan on huomioitava myös ihmisen tunteet ja elämäntilanteen merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Myös fyysinen olemus ja fyysiset tarpeet, kuten nälkä, jano ja levon tarve ovat tärkeitä huomioon otettavia asioita. (Laine ym. 2004, 180–182.)

Ihmiskäsityksistä holistinen ihmiskäsitys on hyvin lähellä omia ajatuksiamme. Otimme huomioon lasten kaikki tarpeet, esimerkiksi lohduttaen lasten ikävää ja hoivaamalla päivän aikana kipeäksi tullutta leiriläistä. Päivät olivat pitkiä, minkä vuoksi leirillä tarjottiin sekä lounas että välipala. Halutessaan lapset saivat lepäillä. Jouduimme olemaan tarpeen vaatiessa myös lasten riitojen välienselvittelijöinä.

Kontekstuaalisen kasvun teoriassa lähtökohtana on lapsi ja hänen toimintaympäristönsä. Lapsi käsitetään omaan elämäänsä vaikuttavana aktiivisena toimijana ja oppijana. Lapsen elämään vaikuttaa perhe ja perheen väliset suhteet, mutta myös muut kasvu ympäristöt, kuten koulu ja harrastukset. Koska lapsi viettää paljon aikaa koulun ja harrastusten parissa, on niiden kasvatuskäytännöillä ja -ympäristöillä suuri merkitys lapsen kasvuun ja kehitykseen. On erittäin tärkeää, että perhe ja eri tahot tekevät yhteistyötä ja ovat lapsen elämän asiantuntijoita kukin omilla tahoillaan. Toisten tuntemisen ja ymmärtämisen pohjalle syntyy luotettava ja toimiva kasvatuskumppanuus. (Vilén ym. 2006, 207–209.)

Meidän mielestämme on tärkeää huomioida jokainen lapsi yksilönä, tiedostaen heidän erilaiset kasvuympäristönsä. Sosionomikoulutuksemme myötä olemme ymmärtäneet sosiaalipedagogisen näkökulman tärkeän merkityksen. Perheet asuivat suurimmaksi osaksi Äijälän talon lähistöllä, mutta eivät olleet silti koskaan saattaneet vierailia talossa. Joten jo pelkästään Äijälän pihapiiriin tutustuminen oli elämyksellinen kokemus sekä lapsille että heidän perheilleen. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö välittää molemminpuolisesti korvaamattonta tietoa lapsen elämästä. Tapasimme vanhempia leirillä aamuin, illoin ja leirijuhlissa. Kerroimme vanhemmille päivän tapahtumista ja vaihdoimme lapsen kuulumiset puolin ja toisin. Osa perheistä tuli viikon aikana meille hyvinkin tutuiksi.

Lapsilähtöisyys ja lapsilähtöinen kasvatus kaikessa toiminnassa on mielestämme erittäin tärkeää. Olemme havainneet käytännössä, että on erittäin tärkeää huomioida lapsi yksilönä, jolloin lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä voidaan tukea ja kannustaa mahdollisimman kattavasti. On myös tärkeää muistaa lasten positiivinen sekä tasavertainen kannustaminen ja kehuminen, oikeudenmukainen kohtelu sekä ”rajat ja rakkaus”. Turvallisen ilmapiirin luomisen perusasioita ovat rajojen asettaminen ja turvallisten sääntöjen luominen, joista tulisi pitää kiinni. Aikuisen tulisi olla myös turvallinen, välittävä ja johdonmukainen. Kun aikuinen on johdonmukainen ja pitää sovitusta säännöistä ja asioista kiinni, on lapsen turvallista luottaa aikuiseen ja näin luottamus syntyy helpommin.

Otimme huomioon lasten mielipiteet ja toivomukset leirin kaikissa toiminnoissa. Heti ensimmäisenä päivänä lapset saivat meidän johdolla määrittellä itse leirisäännöt. Lapset saivat myös esittää omia leikkiehdotuksiaan ja ideoitaan, joita toteutimme leirin aikana. Lapset saivat halutessaan esittää myös omia taitojaan, kuten lauluesityksiä ja piirustustaitojaan muille leiriläisille. Lapset saivat liikkua vapaasti leirialueella, keksiä omia leikkejä ja kokea seikkailullisia elämyksiä uuden ystäväpiirin kera.

Vaikka näkemyksemme on hyvin lapsilähtöinen, jouduimme silti toimimaan myös aikuislähtöisesti esimerkiksi antaessamme luonto- ja perinnekasvatusta. Kerroimme miten maaseudulla ennen elettiin ja luimme perinteistä kertovaa

Mauri Kunnaksen kirjaa. Otimme huomioon toiminnassamme lapsilähtöisyyden, antamalla lapsille mahdollisuuden kysellä lukemisen lomassa. Lapset kuuntelivat mielellään tarinoita menneisyydestä ja palasivat asioihin kysymällä niistä muinakin päivinä. Havainnoimme tämän pohjalta, että lapset olivat oppineet ja sisäistäneet opettamaamme.

Konstruktivistisessa käsityksessä lapsen oma aktiivinen henkinen ja fyysinen toiminta on keskeinen lähtökohta hänen kehityksessään ja oppimiseensa. Lapsen kehittyminen ja oppiminen tapahtuvat jatkuvassa vuorovaikutuksessa, minkä vuoksi on vaikeaa hahmottaa yksittäistä ajankohtaa tai tilannetta, jossa lapsi kehittyy tai oppii. Kasvattajien tulee antaa tilaa lasten leikeille, joista syntyy merkittäviä oppimiskokemuksia. Toiminnan tulee olla lapsilähtöistä ja heille mieleistä. Aikuisen on siis luotava tilanteita, jotka kannustavat ja rohkaisevat lapsia toimimaan. (Vilén ym. 2006, 216–219.)

Pyrimme työssämme kunnioittamaan ja huomioimaan lapsia ja antamaan tilaa heidän omille ideoille ja mielenkiinnon kohteille. Tämä näkyi leirin toiminnoissa muun muassa siten, että olimme valmiita muuttamaan suunnitelmiamme kulkea lasten innostusten ja ideoiden mukaan. Teimme leirin alussa lasten kanssa pienryhmissä majat, joissa he halusivat leikkiä paljon. Annoimme lapsille paljon aikaa touhuta majoissa. Lapset saivat myös itsenäisesti tutkia tilaa ja tilan eläimiä.

Ohjaavassa kasvatuksessa kasvattaja ja lapsi ovat tasavertaisessa vuorovaikutuksessa ja siinä on kyse molemminpuolisesta huomioon ottamisesta. Aikuinen pysyy ohjaavassa kasvatuksessa aikuisen roolissa, pyrkien toimimaan rakentavasti. Aikuisen tulisi olla kiinnostunut lapsesta, tuntea hänet ja asettaa tietyt perussäännöt eli rajat. Kasvattaja ohjaa lasta, kohdistaa lapsen toimintaan odotuksia ja kuuntelee lasta ja osoittaa välittävänsä hänestä. Ohjaava kasvatusta on lapsikeskeistä, mutta ei kuitenkaan lapsijohtoista. (Laine ym. 2003, 280.)

Pyrimme noudattamaan ohjaavan kasvatuksen linjaa, tukemalla ja kannustamalla lasta päivittäisissä toiminnoissa. Viikon aikana opimme tuntemaan lapsia yksilöllisesti ja sen myötä pystyimme tukemaan heidän kasvua ja kehitys-

tä. Näimme lapsissa heidän yksilöllisiä vahvuuksia ja kehittämishaasteita, joita pyrimme leirin aikana tukemaan ja kehittämään.

9 PROJEKTISUUNNITELMA

9.1 Projektin lähtölaukaus

Saimme syksyllä 2007 työtarjouksen Reuterin pariskunnalta lähteä ohjaamaan kahta ensi kesänä järjestettävää lasten luonto- ja perinneleiriä. Olimme kuulleet Äijälän tilalla pidettävistä leireistä ystävältämme, joka oli ollut aikaisemmin leiriohjaajana. Innostuimme työtarjouksesta ja ajatuksesta tehdä toisesta leiristä opinnäytetyön. Tiedustelimme tutoropettajaltamme mahdollisuutta tällaiseen projektiluontoiseen opinnäytetyöhön ja saimme siihen myönteisen vastauksen. Sen jälkeen otimme yhteyttä Äijälän perhekotia ylläpitävään toimeksiantajiimme, Reuterin pariskuntaan. Sovimme palaveriajan Reuterin pariskunnan kanssa ja opinnäytetyön tekeminen sopi myös heille.

Yhteistyö alkoi Reuterin pariskunnan kanssa tiiviinä heti syksyllä, jatkuen läpi talven ja kevään. Kävimme palaverissa läpi leiriin liittyviä käytännön asioita, kuten leirin lapsimäärää, budjettia, markkinointia ja toimintaa leirillä. Lisäksi sovimme joitakin asioita myös sähköpostitse ja puhelimen välityksellä.

Leireille ilmoittautui niin paljon lapsia, ettei kaikki päässeet valitettavasti mukaan. Otimme molemmille leireille 15 leiriläistä, jonka olimme ajatelleet olevan yhden leirin enimmäismäärä. Päätimme rajata opinnäytetyön koskemaan vain ensimmäistä leiriä. Koimme että työmäärä olisi ollut liian kuormittava, jos olisimme lähteneet analysoimaan molempia leirejä.

Leirin suuren lapsimäärän vuoksi ajattelimme, että olisi hyvä, jos saisimme yhden tai useamman avustajan. Esimerkiksi pienryhmätoimintaa olisi ollut helpompi toteuttaa, mikäli leirillä olisi ollut enemmän aikuisia. Otimme yhteyttä Jyväskylän ammattiopistoon, Jyväskylän kristilliseen opistoon ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajiin ja tutoropettajiin. Tiedustelimme heiltä

mahdollisuutta saada leiriavustajia opiskelijoista mahdollisten opintopisteiden houkuttelemana. Tuloksena etsinnöistä saimme yhden sosionomiopiskelijan, lisäksi Äijälässä aloitteli vuoden alussa oppisopimusopiskelija Jyväskylä kristilliselä opistolta, joka oli hyvin kiinnostunut tulemaan avustajaksi leirille. Kevään aikana sosionomiopiskelija joutui kuitenkin peruuttamaan tulonsa. Ensimmäisenä leiripäivänä kuulimme, että myös oppisopimusopiskelija joutui perumaan toimensa avustajana.

9.2 Markkinointi ja rahoitus

Aloimme suunnitella leirin markkinointia syksyllä 2007. Teimme alustavan leiri-ilmoituksen (liite 1) kevään 2008 aikana. Visuaaliseen toteutukseen saimme apua ystävältämme, hän teki piirtämällä leiri-ilmoitukseen tuohiraamit. Tuohiraamit olivat meillä käytössä lähes kaikissa leiriin liittyvissä kirjallisissa tuotoksissa. Halusimme näillä tuohiraameilla luoda lapsille ja perheille mielikuvan luontoteemasta. Tulostimme ja kopioimme ilmoituksia värillisille papereille ja osan pienensimme sopivan kokoisiksi lasten reissuvihkoihin. Jaoimme leiri-ilmoituksia Äijälän lähialueiden kouluihin, esikouluihin, päiväkoteihin, iltapäiväkerhoihin ja kauppojen ja neuvolan ilmoitustauluille. Markkinointi tuotti tulosta erittäin hyvin ja ilmoittautumisia tuli valtavasti.

Tiedustelimme Keski-suomalaisen, Suur-Jyväskylän ja Kuokkasen lehtitoimittajilta, olisivatko he kiinnostuneita tekemään leiristämme artikkelin. Kuokkasen lehden toimittaja otti meihin heti yhteyttä ja pyysi meitä kirjoittamaan leiristä jutun lehteen, joka julkaistiin ennen leiriä. Artikkelimme löytyy sähköisessä muodossa Kuokkalan nettisivuilta (Lehtomäki & Rantala 2008, 7.) Keski-suomalaisen toimittaja oli myös kiinnostunut tekemään jutun leiristämme Muksupalstalle ja halusi tulla valokuvaajan kanssa paikan päälle leirin aikana. Keski-suomalaisen Muksupalstalla ei puhuta aikuisista, minkä vuoksi meitä ei mainita artikkelissa lainkaan, mutta leiriläisethän ovatkin artikkelin ja leirin päähenkilöitä.

Reuterin pariskunta pyysi meiltä ideoita leirin rahoittajamahdollisuuksista. Otimme selvää mistä rahoitusavustuksia voi saada. Ehdotimme muun muassa Jyväskylän maalaiskuntaa, Luontoliittoa, Mannerheimin Lastensuojeluliittoa,

4H:ta, Nuorten Laturia ja Nuori Suomi-järjestöä. Osaan teimme rahoitushakemuksen tai tiedustelun itse ja osaan sen teki Reuterin pariskunta. Rahoitushakemuksia varten teimme yhdessä Reuterin pariskunnan kanssa suunnitelman leiribudjetista. Saimme rahallista avustusta ainoastaan Jyväskylän maalaiskunnalta.

9.3 Leirin kannalta keskeisiä tuotoksia

Aloitimme leirin viikkosuunnitelman koonnin jo syksyllä 2007 ja täydensimme sitä pitkin talvea ja kevättä. Esitimme ehdotuksiamme Reuterin pariskunnalle, ottaen huomioon myös heidän toiveitaan. Muutoin suunnittelimme leirille luontoon ja perinteisiin liittyvää toimintaa, ottaen huomioon meidän omat ammatilliset vahvuudet ja taidot. Kevään 2008 aikana teimme tarkemman viikkosuunnitelman (liite 2), jonka lähetimme leirikirjeen (liite 3) mukana myös perheille. Leirikirjeessä ilmoitimme informaatiota tulevasta leiristä: aikatauluista, mukaan otettavista tavaroista ja kaikesta muusta oleellisesta. Leirikirjeen mukana lähettimme lasten haastattelua ja valokuvaamista koskevan lupa-anomuksen (liite 4), jonka pyysimme tuomaan leirille tullessa allekirjoitettuna.

Teimme leiriläisille leiritodistukset (liite 5). Olimme kirjoittaneet jokaisen leiriläisen todistukseen jonkun leirillä esille tulleen lapsen ominaisen piirteen tai vahvuuden. Jaoimme leiritodistukset lapsille leirin viimeisenä päivänä ennen kotiin lähtöä.

Leirin jälkeen kokosimme leirin tapahtumista, valokuvista ja lasten piirustuksista leirilehden (liite 6). Jouduimme skannaamaan leirilehden opinnäytetyömme liitteeksi, minkä vuoksi leirilehden värit saattavat paikoin puuttua tai olla tummemmat kuin alkuperäisessä lehdessä. Lähetimme lehdet lapsille kesän aikana. Uskomme, että ne olivat mukava muisto leiristämme. Vanhempien toiveista liitimme lehteen myös loppujuhlassa laulettuja laulujen sanoja.

10 LEIRIN KULKU

10.1 Päivittäin toistuvat aamurutiinit

Otimme lapset vastaan aamuisin Äijälän talon kuistilla, jonne he jättivät myös tavaransa. Ensimmäisenä aamuna teimme lapsille nimilaput, jotka he kiinnittivät johonkin näkyvälle paikalle vaatteisiinsa. Olimme teettäneet ennen leiriä meille itsellemme leiriohjaajien paidat, joiden selkään oli painettu meidän nimet. Kun nimet olivat selkeästi esillä, oli tutustuminen toisiimme vaivattomampaa, mikä osaltaan auttoi ryhmäytymisprosessissa. Kerroimme vanhemmille lyhyesti aamulla päivän tulevista puuhista ja vaihdoimme lapsien kuulumiset. Lapsilla saattoi olla hieman vapaata aikaa, ennen kuin kaikki lapset olivat saapuneet paikalle.

Lapset tulivat joka aamu innoissaan leirille ja kuulumisten vaihto vanhempien kanssa sujui aina hyvin ja luontevasti. Koimme vanhempien kanssa tehdyn yhteistyön hyvin tärkeäksi lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamisen kannalta. Ohjauksen kannalta koimme tärkeäksi tiedostaa myös erilaisia perhetilanteita. Saimme kuulla vanhemmilta, kun lapset olivat iltaisin kertoneet innoissaan leiristä ja kuinka paljon he odottivat aina seuraavaa päivää ja tulevaa yöpymistä leirillä. Sosiaalipedagoginen näkökulma näkyi vahvimmillaan leirin aikana juuri kasvatuskumppanuutena ja perheiden tarpeiden tiedostamisena.

Leirin jokaisena päivänä kokoonnuttiin aluksi lipputangon viereen piiriin. Kokoukset päivän aikana edistivät ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyden tunnetta läpi leirin. Ensimmäisenä päivänä valitsimme leiriläisistä avustajan lipun nostamiseen. Ennen lipun nostamista kerroimme leiriläisille, että lipun nostaminen on arvokas hetki, jolloin on kohteliasta ottaa hattu pois päästä ja keskittyä katsomaan, kun lippu nostetaan salkoon. Aamupiirissä kerroimme leiriläisille, mitä päivän aikana tulemme tekemään. Ennen päivän touhuihin siirtymistä lauloimme käsi kädessä leirilaulun (liite 6) Tule ystäväksi näin (Lasten kultainen laulukirja 1. 1992, 8.) Loimme leirin alussa ja koko leirin aikana ohjaajien roolissa turvallisuuden ja yhteisöllisyyden tunnetta. Myös leirilaulun sanat

loivat osaltaan yhteisöllisyyden tunnetta ja ryhmähenkeä. Yhteisöllisyys näkyi leirillä muun muassa siten, että koimme yhteenkuuluvuutta ja teimme asioita, jotka olivat meille kaikille yhteisiä ja kiinnostavia (Haapamäki ym. 2000, 11–14).

Vanhemmat lapset olivat lukeneet tarkkaan etukäteen lähettämästämme leirikirjeen mukana olevasta viikkosuunnitelmasta (liite 2), mitä päivän aikana aioimme tehdä. Kun kerroimme päivän kulusta leiriläisille, annoimme lapsillekin mahdollisuuden kertoa mitä he muistivat sen päivän leiriohjelman sisällöstä ja heidän mahdollisia toiveita päivän kulusta. Se, että lapset olivat tutustuneet viikkosuunnitelmaan etukäteen, osoitti sitä, että he olivat luoneet kuvaa tulevasta leiristä ja heidän osaansa ryhmässä jo ennen leirin alkamista (Kopakkala 2005, 59–60). Leirilaulu oli osalle lapsista entuudestaan tuttu, joten jo ensimmäisellä kerralla ja läpi leirin saimme aikaan raikuvat yhteislauluhetket.

10.2 Ruokailuhetket

Ennen ruokailua kokoonnuimme kuistille jonoon, josta siirryimme sisätiloihin käsipesulle. Ison lapsiryhmän kanssa käsien pesu vei aikansa ja lapset, jotka olivat jo pesseet kätensä, siirtyivät tuvan oven eteen jonoon. Ruokajonossa odotellessaan lapset saivat rauhoittua ja leikkiä rikkinäistä puhelinta (liite 7). Kun kaikki olivat valmiita, siirryimme ruokailemaan Äijälän talon tupaan ison pirtinpöydän ääreen. Nykyään yhdessä syöminen ei ole välttämättä tuttua ja jokapäiväistä. Suomessa ruokailu on perinteisesti yhteinen sosiaalinen tilanne (Mitä ruokakulttuuri on? 2008). Söimme leirillä emännän valmistamia perinteisiä kotiruokia, kuten kesäkeittoa, suutarinpaistia ja hernekeittoa. Myös välipalat olivat perinteisiä, kuten raparperikiisseli, karjalanpiirakat ja pannukakku. Ruokailun ohella lapset saivat perinnekasvatusta meiltä ohjaajilta ja talon väeltä.

Lapset siirtyivät sisätiloihin käsipesulle suhteellisen rauhallisesti. Rikkinäinen puhelin -leikki motivoi ruokasaliin jonottavia lapsia ja sen avulla he jaksoivat odottaa muita. Ruokailuhetket sujuivat mukavasti yhdessä ruuasta nauttien ja päivän tapahtumista keskustellen. Perinneruoat olivat useimmille lapsille vieraita, mutta ne maistuivat heille yllättävänkin hyvin. Ruokapöydästä noustes-

samme muistutimme lapsia emännän kiittämisestä. Loppuviikosta lapset muistivatkin jo omatoimisesti kiittää ruoasta. Ohjaajina koimme tärkeäksi opettaa lapsille hyviä tapoja eri yhteyksissä.

10.3 Päivän muut toistuvat puuhat

Leikimme leirillä päivittäin perinneleikkejä, kuten tervapataa, vettä kengässä, polttopalloa ja viimeinen pari uunista ulos (liite 7). Myös hippaleikit olivat lapsille mieluisia ja mukaansa tempaavia. Hippaleikit ovat olleet jo ennen vanhaan suosittuja leikkejä, mikä johtunee niiden tuottamasta jännityksestä (Lähtisitkö leikkiin? Perinneleikkejä. 2001, 7-8). Lapset saivat joka päivä leikkiä vapaasti omatekoisissa majoissaan ja heillä oli päivittäin myös muuta aikaa puuhastella ilman ohjausta. Luimme päivittäin kodassa ruokailun jälkeen lapsille Mauri Kunnaksen kirjaa Koiramäen talossa, tarkoituksena oli hiljentyä hetkeksi päivän muiden hulinoiden keskellä. Lapset kuuntelivat mielellään tarinoita menneisyydestä ja kerronnan lomassa lapsi kuuli entisajan elämästä nauttien samalla kiireettömästä yhdessäolosta (Ylönen 2000, 121–122).

Perinneleikit olivat osittain lapsille entuudestaan tuttuja, mutta ei kuitenkaan kaikille. Lapset ymmärsivät säännöt hyvin ja innostuivat nopeasti mukaansa tempaavista leikkeistä. Leikit loivat koko leiriporukan keskuudessa muun muassa hyvää ryhmähenkeä. Joidenkin leikkien kohdalla ilmeni, että lapset olivat leikkineet niitä eri nimillä tai säännöillä. Majat olivat lapsille tärkeitä ja he keksivät mahtavia rooleja ja tarinoita majojen omistajille ja majaleikkien ympärille. Havaitsimme majaleikkien olevan erittäin seikkailullinen kokemus lapsille. Vapaan leikkiajan merkitys oli lapsille mielestämme hyvin merkittävää, sillä tuolloin he pystyivät solmimaan vapaasti ystävyysuhteita ja käyttämään mielikuvitustaan omien leikkien luomisessa. Havainnoimme että, luodut leikit ja ystävyysuhteet kantoivat koko leirin ajan ja mahdollisesti myös leirin jälkeen. Leiri laajensikin lasten sosiaalista pääomaa heidän tutustuessaan uusiin ihmisiin ja näin kehitti lapsia yhteisön jäseneksi (Pulkkinen 2002). Koiramäen talossa kirja osoittautui lapsille mieleiseksi. Annoimme lasten esittää kysymyksiä lukemisen lomassa, joita tulikin hyvin runsaasti.

Vietimme leirillä suurimman osan ajasta ulkona. Luonnossa liikkuminen tukee lapsen kokonaiskehitystä ja tarjoaa elämyksiä, kehittäen samalla lapsen mielikuvitusta ja luovuutta (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16–20). Vain ruokaillessamme, leipomistuokion aikana ja vesisateella olimme joko sisällä tai talon kuistilla. Äijälän pihapiiri on suuri, joten lapsilla oli tilaa runsaasti. Eläinten hoito ja niiden seuraaminen kuuluivat myös päivittäisiin toimintoihin siitä kiinnostuneille leiriläisille. Lapset saivat päivittäin esimerkiksi viedä ruokaa eläimille, hakea kanatarhasta tuoreita kananmunia, ratsastaa Shetlannin ponilla ja viedä yhdessä talon isännän kanssa lampaat aamuisin laitumelle.

Alkuleiristä lapset olivat hämmästyneitä siitä, kun vietimme koko päivän ulkona. He saattoivatkin kysyä meiltä, että milloin menemme sisälle. Loppuleiristä lapset olivat jo tottuneet ulkona olemiseen ja saattoivat lyhyinä sisälläoloaikoina tahtoa jo takaisin pihalle. Leirin aikana säät suosivat ja saimme onnemme olla suunnittelemamme ohjelman mukaisesti ulkona. Eläinten hoito ja niiden seuraaminen oli lapsille jännittävä ja mieluinen elämys. Kaikki lapset eivät välttämättä olleet aikaisemmin syöttäneet saati koskettaneet eläimiä. Kananmunien noutaminen kanatarhasta oli lapsille myös ihanan erikoista ja uutta. Kaikki lapset olivat innostuneita myös Shetlannin ponilla ratsastamisesta.

10.4 Leiripäivän päättäminen

Iltapäivisin kokoontuimme jälleen lipputangon viereen piiriin. Kävimme läpi päivän kuulumiset ja jokainen sai vuorollaan kertoa, mikä oli ollut päivässä hauskinta. Sen jälkeen lauloimme leirilaulun. Tarkoituksena oli leiripäivien loppuksi laskea lippu lipputangosta. Maanantai-iltapäivänä meille sattui pieni kommellus, nimittäin lippu jäi jumiin vanhaan ja lahoon lipputankoon. Isäntä joutui kaatamaan lipputangon ja loppuleirin jouduimme valitettavasti viettämään ilman leirilippua. Päivän päätteeksi vanhemmat tulivat hakemaan lapset kotiin. Vanhempia kohdatessamme vaihdoimme päivän kuulumisia.

Kun päivä alkoi olla loppuillaan, lapset olivat hieman haikeita kivan päivän päättymisestä. Kuulumisia kertoessaan lapset olisivat kertoneet hauskipia asioita

vaikka millä mitalla. Meidän tulikin muistuttaa, että jokainen leiriläinen sai kertoa kaksi asiaa, mitkä olivat olleet päivässä hauskipia.

10.5 Maanantai

10.5.1 Leiriläisiin ja tilaan tutustuminen

Ensimmäisenä leiripäivänä tutustuimme toisiimme tutustumisleikkien avulla (liite 7). Leiriläiset saivat luoda leirille omat säännöt, ne koskivat esimerkiksi leirillä käyttäytymistä ja leirialueen rajoja. Tutustuimme yhdessä Äijälän pihapiiriin, rakennuksiin ja eläimiin.

Ennen tutustumisleikkejä tunnelma oli hieman jännittynyt ja lapset olivat varuksellisia ja tarkkailivat toisiaan, mikä on yksi ryhmämuotoutumisen piirre (Kauppila 2005, 97). Kaikki leiriläiset lähtivät kuitenkin hyvin mukaan leikkeihin ja he tutustuivat reippaasti toinen toisiinsa. Tutustuminen tapahtui kuitenkin suhteellisen vaivattomasti, mihin saattoi osaltaan vaikuttaa se, että jotkut lapsista olivat toisilleen entuudestaan tuttuja. Leiriläisillä oli selkeä käsitys siitä, minkälaisia sääntöjä leirillä tarvitaan. Lapset loivat yhteistuumin leiriämme koskevat hyvät yhteiset säännöt. Leiriläiset olivat kiinnostuneita Äijälän pihapiiristä ja eläimistä. Mielenkiintoisen elämyksen loi käynti pimeässä ja jännittävässä perunakellarissa erilaisine aistielämyksineen.

10.5.2 Leirilaatikoiden ja majojen tekeminen

Aamupäivällä jokainen leiriläinen askarteli itselleen oman leirilaatikon, johon he saivat kerätä leirin aikana aarteita ja laittaa muita omia leirin aikana tekemiään tuotoksiaan. Lapset saivat käyttää leirilaatikkojen koristeluun luonnonmateriaaleja ja kierrätysmateriaaleja, kuten sanomalehtiä, kananmunakennoja ja vessapaperirullia.

Leirilaatikoiden askartelu oli lapsille mieluinen tehtävä ja he tarttuivat heti tuumasta toimeen. Lapset osasivat käyttää oivallisesti luonnonmateriaaleja leirilaatikoiden koristeluun, he pohtivat omatoimisesti esimerkiksi sitä, miten tietyt

materiaalit muuttavat ulkonäköään ja koostumustaan ajan myötä. Osa lapsista paneutui leirilaatikon koristeluun aktiivisesti jatkaen koristelua läpi leirin. Luonnon- ja kierrätysmateriaaleilla koristellut laatikot onnistuivat loistavasti. Leirilaatikot olivat lapsille tärkeitä ja he viikon aikana löysivät niihin upeita erilaisia aarteita, kuten kukkia, kiviä ja käpyjä.

Ilmapäivällä kokoontuimme kotaan keskustelemaan lasten kanssa majojen rakentamisesta johdatellen lapsia majateemaan. Luontokasvatuksessa on tärkeintä jutella lasten kanssa, antamalla heille mahdollisuuden kiinnostua luontoa kohtaan ja vastaten lapsen kysymyksiin (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 12–14). Jaoimme leiriläiset pienryhmiin, joissa lapset saivat rakentaa aikuisen avustaessa omat majat risuista ja kankaista. Pienryhmät saivat keksiä ryhmilleen omat nimet. Ryhmät keksivät omille majoilleen säännöt ja askartelivat majoihin ovijulisteet. Kun majat olivat valmiit, lapset saivat esitellä ne toisilleen.

Kun keskustelimme lasten kanssa majojen rakentamisesta, lapset silminnähden innostuivat asiasta ja alkoivat heti suunnitella millaisia majoja he aikoisivat rakentaa. Kun lapset kuuluivat, että jaamme heidät pienryhmiin, he hieman pettyivät siitä, etteivät päässet välttämättä oman parhaan kaverin kanssa samaan ryhmään. Perustelimme ryhmäjakovalintaamme lapsille siten, että näin he tutustuvat myös muihin leiriläisiin ja saavat lisää uusia ystäviä. Vaikka aluksi lapsia hieman harmittivat uudet ryhmäkokoontamiset, niin loppujen lopuksi majaryhmistä kehkeytyi hyvinkin tiiviitä ryhmiä. Majojen rakentaminen ja niissä leikkiminen oli lapsille seikkailullinen kokemus, tarinat niiden ympärillä olivat hyvin jännittäviä, joita korostivat lasten omaperäiset ja mielikuvitukselliset ovijulisteet. Lapset esittelivät majojaan toisilleen innosta puhkuen ja eräs leiriläinen halusi esittelyn lomassa kertoa muille aiheeseen liittyvän Kolme pientä porsasta sadun. Leiriläiset esittelivät vanhemmilleen leirin aikana ylpeinä majojaan. Leirin loppuessa majojen purkaminen oli lapsille haikea kokemus.

10.6 Tiistai

10.6.1 Soittimien valmistusta ja perunapainantaa

Toisena leiripäivänä askartelimme pienryhmissä kierrätysmateriaaleista soittimia, kuten helistimiä, banjoja ja kellopelin. Lisäksi pienryhmät tekivät tyhjiä säilykepurkeista purkkikengät. Toisessa pienryhmässä koristelimme leirilaatikoita perunapainanta menetelmällä. Pienryhmien saadessa puuhat valmiiksi, vaihtoivat he paikkaa soittimien teosta perunapainantaan ja toisin päin. Koimme pienryhmätoiminnan hyväksi, sillä silloin jokainen lapsi sai ohjaajalta yksilöllistä apua. Pienryhmätoiminnassa ohjaajat pystyvätkin paremmin havainnoimaan ja tukemaan lapsen yksilöllisiä tarpeita (Kivijärvi 2008).

Soittimet osoittautuivat lapsille kivaksi puuhasteluksi, sekä niiden tekeminen että niillä soittaminen oli mukavaa puuhaa. Lapset suunnittelivat, että tekevät soittimia myös kotona. Purkkikengien tekeminen oli myös mieluista ja niillä käveltiin useaan otteeseen leirin aikana. Perunapainanta oli osalle lapsista entuudestaan tuttua puuhaa, mutta siitä huolimatta he olivat täysillä mukana.

10.6.2 Sadutustuokio

Päätimme saduttaa lapsia leirillä, koska se on mukava tapa herättää lasten mielikuvitusta, luoda heidän yhdessä tekemänsä tarina saduksi ja siitä edelleen näytelmäksi. Kun sadusta tehdään näytelmä, saa se sanallisesta esityksestä fyysisen muodon (Paju 2004, 207–208). Ruoan jälkeen kokoonnuimme kotaan, jossa sadutimme lapsia. Lapset saivat mahdollisuuden sanoa omalla vuorollaan satuun jatkoa, mutta kaikki eivät kuitenkaan halunneet joka vuorollansa sanoa mitään. Yhdessä lasten kanssa keskustellen päätimme, kummas-ta sadusta lapset toteuttaisivat näytelmän loppujuhlaan.

Ryhmäsadutustilanne on kuin leikki, jolle yksi tyypillinen piirre on yhdessäolo ja nauraminen (Paju 2004, 207–208). Sadutustuokio olikin hektinen ja hauska. Lapset nauroivat kilpaa toinen toistaan hauskemille lauseille. Meidän tulikin ottaa ohjat käsiin ja rauhoitella lapsia ennen kuin tilanne olisi riistäytynyt aivan

käsistä. Sadutus oli joillekin tuttua puuhaa ja koska se oli lapsista niin kivaa, päätimme saduttaa lapsia kahdesti (liite 6).

10.6.3 Luonnonmateriaaleilla värjäys ja mölkyn pelaaminen

Iltapäivällä pelasimme lasten kanssa mölkkyä ja värjäsimme luonnonmateriaaleilla kangaskasseja. Ajattelimme värjätä leirillä kangaskassit, koska niistä jäisi mukava ja kestävä muisto lapsille. Värjäsimme kangaskasseja sekä raparperin varsista ja lehdistä että sipulinkuorista tehdyillä liemillä. Haimme yhdessä lasten kanssa tilan puutarhalta raparperin varsia ja lehtiä. Toista värjäyslientä varten emäntä oli hankkinut etukäteen sipulin kuoria. Ennen värjäämistä, pesimme puuvillakassit, jotta väri tarttuisi kankaaseen paremmin. Kun puuvillakassit olivat kuivaneet, lapset saivat pienryhmissä aikuisen opastuksella laittaa puuvillakassiin kuminauhoja, jotta kankaaseen saatiin kuvioita. Sen jälkeen lapset saivat pienryhmissä aikuisen opastuksella uittaa omia puuvillakassejaan emännän valmistamissa värjäysliemissä. Sitten kassit ripustettiin kuivamaan narulle ja seuraavana päivänä yhdessä lasten kanssa irrotettiin kuminauhat ja ihasteltiin valmiita värjättyjä kasseja.

Kangaskassien värjäys mölkyn pelaamisen lomassa sujui mielestämme joustavasti. Lapset olivat kiinnostuneita ja aktiivisesti toiminnassa mukana. Lapsia kiinnostivat väriliemet ja niiden koostumus. Lapset olivat omatoimisia ja eivätkä tarvinneet kovinkaan paljon ohjausta kasvivärjäyksessä. Pestyt kangaskassit värjäytyivät melko hyvin, vaikka värit jäivät hieman haaleiksi, se ei lapsia haitannut. Lapset olivat innoissaan irrottaessaan kuminauhoja puuvillakasseistaan ja huomattessaan oman käden jäljen. Mölkyn pelaaminen oli useille lapsista uusi asia, mutta osoitti suurenmoista kiinnostusta. Annoimme lapsille mahdollisuuden itse ohjata mölkyn pelaamisen kokonaisuudessaan ja se onnistuikin erittäin hyvin vanhimpien leiriläisten ottaessa ohjat käsiinsä. Eräs lapsi miettiikin, että mölkyn voisi tehdä vaikka itse.

10.7 Keskiviikko

10.7.1 Toimittajan ja valokuvaajan vierailu

Aamulla leirille saapui Keski-suomalaisen Muksupalstan toimittaja ja valokuvaaja. Olimme kysyneet lapsien vanhemmilta vielä erillisen luvan, saako heidän lapsia valokuvata ja haastatella lehteen. Valokuvaaja toivoi, että hän saisi yhteiskuvia lehteen lapsista ja eläimistä. Talon isäntä ehdottikin, että hän voisi tulla ratsastuttamaan leiriläisiä talon Shetlannin ponilla. Vapaaehtoiset lapset pääsivät myös keritsemään lampaita talon isännän avuksi. Liitimme Keski-suomalaisessa julkaistun artikkelin leirilehtemme (liite 6), jotta jokainen lapsi perheineen saisi sen muistoksi (Puranen 2008, 21).

Lapset odottivat toimittajaa ja valokuvaajaa malttamattomina ja moni heistä olisi halunnut päästä lehden valokuviin. Toimittaja ja valokuvaaja valitsivat lapset, jotka pääsivät lehteen. Ratsastuksen aikana monet lapset intoutuivat näyttämään temppeja, muun muassa seisomalla Shetlannin ponin selässä. Lampaiden keritseminen oli lapsille hyvin erikoista, se tapahtui lampaiden aitauksessa, mikä oli jo sinänsä hyvin jännittävää. Kaikki eivät uskaltaneet menemään edes koko aitaukseen. Kun lampaita kerittiin, ne laitettiin kerintäelineeseen, jolloin niitä oli helpompi käsitellä. Isäntä opasti lapsia, miten keritseminen tapahtuu, lapset käyttivät keritsemisessä saksia.

10.7.2 Lampaan villan karstaaminen ja huovuttaminen

Ruoan jälkeen karstasimme pienryhmissä juuri kerittyä lampaan villaa käsikarstojen ja karstamyyllyn avulla. Opastimme lapsia karstaamisessa ja sen opittuaan he tekivät sitä itsenäisesti tosiaan auttaen ja opettaen. Käytimme karstattua villaa helistimien huovuttamiseen, joita tehtiin toisessa pienryhmässä. Käytimme tekniikkana märkähuovutusta. Huovutus tapahtui aikuisen opastuksella talon pihamaalla, koska siellä lapset saivat täysin sydämin ja varomatta työskennellä huovutustöidensä parissa. Kummatkin pienryhmät sekä karstasivat että huovuttivat.

Karstaaminen oli lapsista kiehtovaa ja annoimme heidän käyttää karstamylyllä villan karstaamisen muinakin päivinä. Oli mielenkiintoista havaita, kuinka nopeasti lapset oppivat karstaamisen salat ja miten innoissaan he siitä olivat. Märkähuovutus oli leiriläisistä mukavaa vedellä ja saippualla läträämistä aurinkoisena kesäpäivänä. Märkähuovutus onnistui yhden aikuisen opastuksella melko hyvin, vaikka olimmekin ajatelleet siihen avuksi leiriavustajaa, jota emme kuitenkaan saaneet käyttöömmme.

10.7.3 Leipomistuokiot

Välipalan jälkeen vapaaehtoiset lapset auttoivat Äijälän talon emäntää leivinuunin lämmittämisessä muun muassa polttopuita puuliiteristä hakemalla. Sen jälkeen leivoimme pienryhmissä karjalanpiirakoita ja ruisleipää. Kummatkin pienryhmät saivat leipoa vuorollansa sekä leipää että piirakoita. Ennen leipomista ohjasimme lapset pesemään kädet ja avustimme heitä pukemaan esiliinat ja leivontahuvit kertoen heille, minkä takia nämä toimet ovat tärkeitä. Talon emäntä opasti lapsia ruisleivän leipomisessa ja eräs venäläinen nainen oli pyydetty opettamaan lapsia, miten karjalanpiirakoita valmistetaan. Tällaista sukupolvelta toiselle siirtyvää tietoa, tapaa ja taitoa kutsutaan perinteeksi (Mitä ruokakulttuuri on? 2008).

Leipomistuokiot olivat lapsille aistielämyksellisiä hetkiä makuineen, tuoksui-
neen ja tuntoineen. Jauhot saivat kyytiä, kun lapset intoutuivat leipomaan. Leipominen oli mukavaa yhdessäoloa ja lapset saivat samalla aikuisilta tietoa, kuinka ennen vanhaan valmistettiin leipiä ja karjalanpiirakoita. Kaikki lapset eivät olleet aikaisemmin leiponeet ja he kummastelivatkin taikinan koostumusta ja sitä, kuinka se tarttui sormiin. Ruisleivät paistettiin perinteikkäästi leivinuunissa, jota myös lapset saivat olla seuraamassa. Lapset saivat viedä ruisleivät kotiin päivän päätteeksi. Karjalanpiirakoita herkuteltiin välipalalla ja ne maistuiivatkin kaikille touhukkaan päivän jälkeen.

10.8 Torstai

10.8.1 Yöpymistä edeltävän aamun tunnelmia ja leiriolympialaiset

Heti aamusta alkaen puheen aiheena oli yöpyminen puolijoukkueteltassa. Lapset toivat talon kuistille yöpymistarvikkeet, joista olimmekin heitä edellisellä päivänä muistutelleet. Teltta pystytettiin päivän aikana, lapset saivat leikkiä ja oleskella siellä. Aamupäivällä vietimme myös leiriolympialaisia pienryhmissä (liite 7).

Aamulla tunnelma oli hieman jännittynyt ja lapset puhuivat paljon yöpymisestä toinen toisilleen. Yritimme luoda turvallista ja mukavaa tunnelmaa, jotta seuraava yö ei jännittäisi lapsia. Aikuisen yksi tärkeä rooli ryhmien vetäjänä onkin luoda lapsille turvallisuuden tunnetta (Vilén ym. 2006, 213). Monelle lapselle yöpyminen leirillä oli ensimmäinen yö ilman vanhempia. Osa vanhemmista kertoi aamulla hieman epäilevänsä oman lapsensa yöksi jäämistä, yritimme rauhoitella myös vanhempia.

Leiriolympialaiset olivat lapsista riemukkaat ja kisa osoittautuikin yllättävän kilpailuhenkiseksi. Korostimme kuitenkin sitä, että voittaminen ei ole tärkeintä vaan se, että osallistuu ja pitää hauskaa. Emme antaneet voittajajoukkueelle palkintoa vaan huomioimme kaikkia osallistujia tasapuolisesti aplodein. Kilpailun lopputulos oli yllättävän tasainen.

10.8.2 Leirijuhlaan valmistautuminen

Iltapäivällä harjoittelimme sadutettua tarinaa näytelmäksi rekvisiitan kera. Ensimmäisessä jaoimme roolit sovussa ja yhteisymmärryksessä. Lasten silmät kiiluivat jännityksestä, kun toimme pihamaalle ison puisen arkun, jonka uumenista löytyi erilaisia roolivaatteita. Lapset ohjasivat näytelmän itse aikuisen opastuksessa. Tarkoituksena oli valmistaa päivän aikana iltaruoksi rosvopaistia, mutta koska maa oli niin kuiva ihanasta auringon paisteesta johtuen, emme voineet sitä tehdä. Teimme kuitenkin yhdessä lasten kanssa maittavat vihannesnyytit, jotka laitoimme kypsymään talon leivinuuniin.

Näytelmäharjoitukset olivat meille kaikille mieluiset ja saimme yhteistuumin aikaan mahtavan näytelmän. Ryhmä pystyi toimimaan loistavasti yhdessä tavoitellen hyvää esitystä vanhemmille. Roolien jakaminen sujui kitkattomasti, joihinkin rooleihin oli monta halukasta, jolloin käytimme apuna valintalorua. Roolivaatteet toivat näytelmään lisää väriä ja ne autoivat virittäytymään paremmin näytelmän juoneen ja tunnelmaan. Huomasimme, kuinka lapset eläytyivät rooleihinsa aivan erilailla roolivaatteet päällensä. Oli hämmästyttävää, kuinka näin pienellä harjoitusajalla niin mahtavan näytelmän aikaiseksi.

Vaikka emme valmistaneetkaan rosvopaistia, saimme nyyttien valmistamistuokiosta aikaan mukavan yhteisen ruoantekohetken. Lapsista oli ihanaa maistella itse valmistamia ruokia, näin lapset tutustuivat myös ruoanvalmistukseen. Kun lapset saavat olla mukana ruoan laittamisessa, oppivat he samalla arvostamaan ja ymmärtämään ruoan merkityksen.

10.8.3 Leirijuhla ja yöpyminen

Vanhemmat saapuivat illalla leirijuhlaan. Kokoonnuimme Äijälän talon pihalle, jonne olimme valmistelleet katsomon ja näyttämön. Toivotimme vanhemmat tervetulleiksi juhlaamme pienen yhteisen jumppahetken kera. Sen jälkeen lauloimme vanhemmille viikon aikana harjoittelemamme laulun. Sitten lapset näyttelivät tilaisuuteen harjoitellun tärkeän ohjelmanumeron. Lapset saivat juhlan aikana omalla vuorollaan myös kertoa, mikä leirillä oli ollut parasta. Kun etukäteen valmisteltu ohjelmaosuus oli ohi, siirryimme kotaan paistamaan makkaraa leirinuotion äärelle. Äijälän talon emäntä paistoi jälkiruoaksi lettuja. Talon kuistilla oli tarjolla myös kahvia ja mehua.

Leirijuhla sujui kaikin puolin oikein hyvin ja sääkin suosi meitä. Tunnelma oli hyvä ja vanhemmat tuntuivat nauttivan lasten esityksistä ja ohjelmanumeroista. Näytelmä sujui loistavasti ja sai suurenmoiset aplodit. Lapsille esittäminen oli äärimmäisen tärkeää ja he nauttivat silminnähden katsojien antamista huomionosoituksista. Juhla loi yhteisöllisyyden tunnetta leiriväen keskuuteen. Vanhemmat tutustuivat toisiinsa ja kiehtovaan Äijälän taloon ja sen pihapiiriin. Juhlan päätteeksi vanhemmat toivottelivat lapsille hyvää yötä ja lähtivät kotiin. Vanhempien lähdettyä aloimme iltatoimiin, jonka jälkeen siirryimme telttaan,

jossa jokainen pujahti omaan makuupussiin kuuntelemaan iltasatua. Pikkuhiljaa jokainen väsynyt leiriläinen nukahti. Yö sujui suhteellisen rauhallisesti. Teltassa yöpyminen oli lapsille äärimmäisen jännittävä ja mieleenpainuva elämys.

10.9 Perjantai - viimeinen leiripäivä

Yö meni kaikin puolin ihan hyvin. Vaikka osa vanhemmista ja me ohjaajina olimme arvelleet, että kaikki lapsista eivät uskaltaisi jäädä leirille yöksi, osoittautuivat lapset kuitenkin urhoollisemmiksi ja kaikki 15 leiriläistä heräsivät aamulla teltasta tyytyväisinä ja itsestään ylpeinä. Me olimme myös itse ohjaajien rooleissa ylpeitä meistä ja luomastamme turvallisesta ilmapiiristä, joka varmasti vaikutti yöpymisen onnistumiseen.

Heräilimme pikkuhiljaa maittavalle aamupalalle. Aamupalan jälkeen lapset suunnistivat pienryhmissä valokuvien avulla, jotka olimme itse ottaneet Äijälän pihapiiristä. Äijälän ympäristö oli tullut lapsille leirin aikana hyvin tutuksi ja suunnistus sujui mallikkaasti. Leiriläiset olivat väsyneitä teltassa vietetyn jännittävän ja erilaisen yön jälkeen. Pakkailimme tavaroita kasaan ja virittäydymme leirin loppumiseen ja jäähyväisiin.

Valokuvasuunnistus oli lapsille hyvin mieleinen ja he suorittivat sen pienryhmissä hyvässä yhteistyössä. Vaikka lapset olivatkin väsyneitä, he juoksivat innoissaan paikasta toiseen valokuvien saattelemana. Ennen kotiin lähtöä ja olimme lapsille leiritodistukset. Olimme kirjoittaneet leiritodistuksiin jokaisesta lapsesta jonkin luonteenpiirteen tai vahvuuden. Lapset kuuntelivat jännittyneinä, mitä olimme kirjoittaneet leiritodistuksiin. Ilmapiiri oli hieman haikea, sillä viikon aikana olimme tulleet toisillemme hyvin tutuiksi ja lapset olivat solmineet keskuudessaan ystävyys-suhteita. Saimme vanhemmilta kiitosta upeasti järjestetystä leiristä ja tyytyväisistä lapsista. Leiri oli vanhempien mukaan monelle lapselle kesän kohokohta, joka oli ohjaajina tietysti mukava kuulla.

11 TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Arvioimme tavoitteiden toteutumista päivittäin leirillä. Päivät olivat täynnä touhua, minkä vuoksi olimme iltaisin hyvin väsyneitä. Pysähdyimme iltaisin kuitenkin miettimään mennyttä päivää ja tavoitteiden toteutumista. Koimme tärkeäksi, että pohdimme päivittäin tavoitteita. Viikkosuunnitelmamme antoi periksi sen verran, että saatoimme tehdä siihen joustavasti joitain tarvittavia muutoksia, jotta tavoitteet tulisivat toteutetuiksi.

Luonnosta ja ympäristöstä kertominen oli ensisijainen tavoitteemme leirillä. Koska lapset olivat jo leirille tullessaan kiinnostuneita luontoon ja ympäristöön liittyvistä asioista, oli aiheeseen orientoituminen suhteellisen helppoa Äijälän virikkeellisessä ympäristössä. Lapset olivat innostuneita Äijälän talon omavaraisuudesta, kuten kananmunista ja puutarhan tuotteista. Lapset olivat haltioissaan upean Äijälän talon ympäristön monipuolisuudesta ja eläinten tilavista aitauksista, joihin he saivat myös itse mennä ihastelemaan ja hoitamaan eläimiä. Äijälän talon eläimet ovat kaikkien asuinalueen ja ohikulkijoiden ihasteltavina. Lapsilla heräsi leirin aikana paljon luontoon ja ympäristöön liittyviä kysymyksiä. Oli mielenkiintoista havaita, kuinka lapset olivat kiinnostuneita ja tiedonhaluisia. Koimme, että osasimme leiriohjaajina vastata melko hyvin lasten esittämiin kysymyksiin ja keskustelemaan heidän kanssaan leikin ja puuhastelun lomassa.

Suomalaiset perinteet olivat lapsista mielenkiintoisia. Leiriläisiä kiinnostivat vanhat esineet ja tarinat, joiden parissa he saivat viettää koko viikon. Perinteiset esineet ja tarinat tulivat lapsille heidän huomaamattaan tutuiksi jokapäiväisessä toiminnassa. Perinneleikit tempaisivat lapset mukaansa luoden ryhmähenkeä. Lapset ryhtyivät innolla mukaan myös perinteisiin kädentaitopuuhiin, vaikka suurelle osalle ne olivatkin vieraita. Oli mukava havaita, että lapset olivat kiinnostuneita perinteisistä kädentaidoista ja näkivät vaivaa omien tuotosten työstämisessä. Lapsista omien tuotosten esitleminen vanhemmille oli merkittävää. Isännän ja emännän tarinat saivat koko lapsiryhmän hiljenemään ja kuuntelemaan vanhoja värikkäitä tarinoita menneisyydestä. Perinneruoat maistuivat lapsille yllättävän hyvin, vaikka ruoat olivatkin useimmille entuudes-

taan tuntemattomia. Ohjaajina koimme tärkeäksi sen, että tunsimme suomalaisia perinteitä ja olimme ottaneet asioista etukäteen selvää.

Havaitsimme leirin aikana joitakin ryhmäytymiseen liittyviä piirteitä, kuten sen, että leiriläiset olivat ennen leiriä orientoituneet leirin alkuun leirikirjeen ja viikkosuunnitelman avulla. Leiriläiset olivat ensimmäisenä päivänä toisiaan tarkkailevia ja varovaisia, tätä vaihetta kutsutaankin ryhmän muotoutumisen vaiheeksi. Ohjaajien rooleissa me edistimme **ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyttä**. Leirin aikana ryhmä vakiintui ja ryhmän jäsenet löysivät helposti oman paikansa ja tehtävänsä. Leirin päättyessä havaitsimme ryhmän hajotessa haikeuden tunteita, sillä leirin aikana monet olivat solmineet ystävyyssuhteita. Ryhmän muotoutuminen tapahtui mielestämme suhteellisen helposti. Lapset hakeutuivat toistensa seuraan avoimin mielin ja aktiivisesti, eikä kukaan jäänyt ryhmän ulkopuolelle. Ohjaajien näkökulmasta tätä ryhmää oli helppo ohjata ja luoda hyvää yhteishenkeä. Myös itse koimme leirin loppumisen haikeaksi, sillä viikon aikana olimme tutustuneet 15 upeaan leiriläiseen ja heidän perheisiinsä. Yhteisöllisyyden tunteen tärkeänä toteutumismuotona oli leirijuhla, jolloin perheet tapasivat ja tutustuivat toisiinsa. Leirijuhla olikin monille lapsille ja heidän perheilleen viikon kohokohta.

Elämysten ja seikkailun luominen oli yksi suuri osa leiriä. Lapset kokivat niitä sekä ohjatuissa tilanteissa että itsenäisesti talon pihapiirissä toimiessaan. Suurena elämyksenä uskomme olleen etenkin yöpymisen puolijoukkueteltassa, eläinten kohtaamisen ja hoidon sekä yleisesti kaikkien uusien ja erilaisten asioiden kokemisen ja oppimisen leirillä. Kokemuksellinen oppiminen toi mielestämme mukavan tavan omaksua uusia asioita tekemällä ja kokemalla itse. Rohkaisimme kaikkia lapsia osallistumaan toimintaan, mutta halutessaan he saivat seurata sivummalta. Havaitsimme, kuinka suuri merkitys sillä oli, että myös itse ohjaajina eläydyimme lasten leikkeihin ja toimintaan. Kasvattajan tuleekin rohkaista jokaista lasta osallistumaan ja eläytyä myös itse seikkailuun, jolloin lapsien on helpompi päästä seikkailun tunnelmaan (Kokljuschkin 2000, 58–59).

Teimme joitain havaintoja myös leirillä lasten ikäkehityksestä. Huomasimme, että lapset olivat ikätasonsa mukaisesti kiinnostuneita esimerkiksi erilaisista

luonnon ilmiöistä. Oli mielenkiintoista havaita, että pojat toimivat leirillä suuremmissa ryhmissä kuin tytöt, jotka viettivät mieluummin aikaa kahdestaan. Lapset toimivat hyvin itsenäisesti, mutta he tarvitsivat kuitenkin ohjaajien apua esimerkiksi ristiriitatilanteiden selvittämisessä.

Saavutimme mielestämme tavoitteet kiitettävästi, vaikka se oli kokonaisuudessaan työläämpää kuin olimme ajatelleetkaan. Luomamme tavoitteet olivat leirin teemaan sopivia ja realistisia. Tavoitteiden toteutumisen kannalta leiriläisten laaja ikäjakauma toi oman haasteellisuutensa, mutta selviydyimme siitä koulutuksen myötä saadulla ja ansaitulla ammattitaidolla.

12 LOPPUPOHDINTA

Vuosi on kulunut verkkaisesti opinnäytetyön parissa. Työmme on edennyt luovien taukojen siivittäminä sujuvasti ja johdonmukaisesti. Leirin suunnittelu ja järjestäminen erilaisine palaverineen ja papereineen ovat työllistäneet ja vievät eniten aikaa. Sosionomikoulutus on antanut hyvän pohjan projektin toteuttamiseen, sillä opinnäytetyön toteuttamisen jokaisessa vaiheessa olemme tarvinneet monenlaisia tietoja ja taitoja. Työskentelimme suurimman osan projektista yhdessä, mutta esimerkiksi teoriaa kirjoittaessamme jaoin aihealueita ja kirjoitimme niitä osittain myös itsenäisesti.

Haasteelliseksi leiritoiminnan teki lasten laaja ikäjakauma. Olimme ajatelleet leiriläisten iäksi 6-9 - vuotta, mutta leirille ilmoittautui myös hieman ikäjakaumaa nuorempia ja vanhempia lapsia. Otimme leirille ikäjakauman ulkopuolelle jääviä lapsia, koska he olivat olleet joko aikaisemmin kyseisillä Äijälän leireillä tai he olivat tulossa leirille sisaruksen kanssa. Olisimme tietenkin voineet olla ottamatta leirille ikäjakauman ulkopuolelle jääviä lapsia, jolloin leirin toteuttaminen olisi ollut helpompaa.

Joustimme leirillä suunnitelmistamme muuttuvien tilanteiden ja lasten tarpeiden ja kiinnostusten mukaan. Näin jälkikäteen ajateltuna, olisimme varmasti voineet luoda ohjatuissa tilanteissa lapsille enemmänkin elämyksellisiä ja seikkailullisia kokemuksia, sillä niitähän ei koskaan ole ihmisen elämässä lii-

kaa. Osa suunnittelemissamme tuokioista ja toiminnoista jäi toteuttamatta, mutta uskomme, että näin saimme leiristä lapsilähtöisemmän ja mielekkäämmän. Tiedostimme sen jo leiriä suunnitellessamme, että takataskussa tulee olla paljon ideoita muuttuvien tilanteiden varalle.

Aloimme etsiä avustajia leirille jo hyvissä ajoin syksyllä 2007. Keväällä avustajien saaminen näytti lupaavalta, mutta juuri ennen leirin alkua avustajat peruivat tulonsa. Vaikka olisimme saaneetkin avustajat, emme olleet ajatelleet heille perehdyttämistä leiriavustajan toimeen. Näin jälkeempäin ajateltuna, olisimme voineet sopia avustajien kanssa tapaamisia, joissa olisimme kertoneet heidän tarkemmista toimenkuvista ja viikkosuunnitelmasta.

Vaikka emme saaneetkaan leirille aluksi ajattelemiamme avustajia, leiri toteutui kokonaisuudessaan silti hyvin. Avustajien avulla esimerkiksi pienryhmätöimintä olisi ollut helpompi toteuttaa. Kahdestaan leiriä ohjatessamme pääsimme toteuttamaan omia ammatillisia valmiuksiamme, esimerkiksi ottamalla käyttöön uusia toimintamalleja tilanteiden muututtua. Useat tilanteet olisivat saattaneet olla lisäkäsien kera hieman rauhallisempia, mutta ajattelimme tämän ehkä myös lisänneen lapsilähtöisyyttä leirillämme, kun lapset saivat toteuttaa enemmän itseään suurella pihamaalla.

Opinnäytetyöstämme on ollut ja on myös tulevaisuudessa hyötyä meille lasten kanssa toimiessamme ja vastaavanlaisia projekteja suunnitellessa. Koska tulevista Luonto- ja perinneleirien ohjaajista ei ole tällä hetkellä tietoa, on opinnäytetyömme tärkeä ja paljon tietoa antava paketti Reuterin pariskunnalle heidän rekrytoidessaan uusia leiriohjaajia. Työstämme on valmiine suunnitelmiineen ja toimintoiineen hyötyä myös muille leirejä järjestäville henkilöille ja tahoille sekä varmasti muidenkin lasten kanssa toimiville. Myös leiriläiset perheineen saattavat olla kiinnostuneita opinnäytetyöstämme.

Saimme hyvää palautetta leiristä sekä lapsilta, heidän vanhemmiltaan että toimeksiantajiltamme. Lapset viihtyivät leirillä erittäin hyvin ja odottivat innolla seuraavia leiripäiviä. Vanhemmilta saimme hyvää palautetta muun muassa informatiivisesta leirikirjeestä ja viikkosuunnitelmasta. Viikkosuunnitelmasta vanhemmat pystyivät seuraamaan, mitä lapset päivittäin leirillä touhusivat.

Leirin aikana ajattelimme, että olisimme voineet tehdä perheille leiriin liittyvän kyselyn, mutta se jäi kuitenkin toteuttamatta. Kyselyn avulla olisimme saaneet selville perheiden mielipiteitä leiriin liittyen. Olisimme olleet kiinnostuneita siitä, mistä perheet pitivät ja mitkä olisivat olleet heidän kehittämisehdotuksensa. Tällä olisimme pystyneet myös kartoittamaan sitä, olisivatko tämän kesän leiriläiset kiinnostuneita osallistumaan ensi vuonna järjestettävälle Äijälän leirille. Leirin aikana useat perheet osoittivat kiinnostusta ensi vuoden leireille. Ensi vuoden leiriohjaajille olisi ollut kyselystä hyötyä, sillä sen avulla he olisivat saaneet tietoonsa vanhoja innokkaita leiriläisille. Aiomme toki antaa Äijälän väelle listan tämän vuoden leiriläisistä.

Projekti on ollut mieleinen, mihin ovat osaltaan vaikuttaneet työn käytännönläheisyys sekä lasten ja perheiden kanssa toimiminen. Opinnäytetyön teorian kirjallinen osio ja leirillä työskenteleminen olivat hyvin erilaisia työn vaiheita. Ne kuitenkin tukivat toisiaan esimerkiksi siten, että saimme teoriasta selkeyttä ja apua leiritoiminnassa käytettäviin menetelmiin ja työtapoihin. Kirjoitusprosessissa oli vaikeaa saada teoriaosuus ja leirin kulku yhteneväiseksi paketiksi tukemaan toisiaan. Kaikin puolin projekti oli mielestämme antoisa ja opettavainen kokemus kaikkine eri vaiheineen. Olemme tyytyväisiä lopputulokseen.

LÄHTEET

- Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Tampere: Tammer-Paino.
- Cantell, H. 2004. Ympäristökasvatus 2000-luvulla – toimintaa ja tutkimusta. Teoksessa Ympäristökasvatuksen käsikirja. Toim. H. Cantell. Juva: WS Bookwell, 12, 13–14.
- Ekolokero. 2008. Yleisradion sivusto. Viitattu 4.8.2008. <http://yle.fi/>, Löydä A-Ö, Ekolokero, Possu ja kaverit.
- Elämys. 2008. Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksen sivusto. Viitattu 4.8.2008. www.leofinland.fi, Elämys.
- Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet 2000. Opetushallituksen sivusto. PDF-tiedosto. Viitattu 31.7.2008. www.oph.fi, Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet, Esiopetus, Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet.
- Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuokka, M. 2000. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi.
- Hietalahti, A. & Turunen, A. 2008. Villan karstaaminen ja kehrääminen. Viitattu 4.8.2008. <http://www.kaspaikka.fi/>, Käsityökulttuuri, Villan karstaaminen ja kehrääminen, Karstaaminen.
- Hjelm, E. 2001. Morsingosta pihlajaan – kasvivärjääminen, osa menneisyyttä ja nykypäivää. Viitattu 6.8.2008. <http://www.greywolves.org>, Arkisto, Artikkelitietokanta, Artikkeliaarkisto, Morsingosta pihlajaan – kasvivärjääminen, osa menneisyyttä ja nykypäivää.
- Kanervo S. & Kaljunen S. 2007. Maan tapa Suomessa. Jyväskylä: Gummerus.
- Karppinen, J. A. 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Seikkaillen elämyksiä. Toim. J.A. Karppinen. & T. Latomaa. Tampere: Juvenes Print. 75–79, 83–84.
- Kauppila, R. A. 2005. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Keuruu: Otava.
- Kivijärvi, T. 2008. Pienryhmätoiminta lapsiryhmässä. PowerPoint. VARKE, pedagogiset iltapäivät, kevät 2008.
- Kokljuschkin, M. 2000. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki: Tammi.
- Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.
- Kunnas, M. 2005. 14. p. Koiramäen talossa. Keuruu: Otava.

Laaksola, H. 2008. Ympäristönsuojeluvaisto on opittava. Opettaja 25, 3.

Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T. & Välimäki, P. 2004. 2. p. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

Lasten kultainen laulukirja 1. 1992. Toim. Kari, V. Jyväskylä: Gummerus.

Lehtomäki, H. & Rantala, S. 2008. Toiminnallinen luonto- ja perinneleiri Äijälässä. Viitattu 11.8.2008. <http://www.kuokkala.org/>, Kuokkanen-lehti, Kuokkanen: Toukokuu (2008), 7.

Luukannel, S. 2004. Maaseudun lapset talosilla. Teoksessa Leikin pikkujättiläinen. Toim. L. Piironen. Porvoo: WSOY. 242–252.

Lähtisitkö leikkiin? Perinneleikkejä. 2001. Toim. U. Piela. Helsinki: Kalevalaisen naisten liitto.

Maatilojen kotieläimet. 2008. Finfood:n oppimateriaali. Viitattu 4.8.2008. <http://www.finfood.fi/>, Tietoa ruuasta, Oppimateriaali, Ylli, Maatila, Maatalous Suomessa, Maatalouden historiaa, Maatilojen kotieläimet.

Mitä ruokakulttuuri on? 2008. Finfood:n oppimateriaali. Viitattu 4.8.2008. <http://www.finfood.fi/>, Tietoa ruuasta, Keittokirjaan, Ruokakulttuuri, Ruokakulttuuri.

Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Paakkunainen, P. 2004. Huovutus. Viitattu 4.8.2008. <http://www.kaspaikka.fi/>, Huovutus, Huovutustöitä.

Paju, E. 2004. Lasten omat tarinat – toden, sadun, vuorovaikutuksen leikkiä. Teoksessa Leikin pikku jättiläinen. Toim. L. Piironen. Porvoo: WSOY. 207–208.

Perinneleikkejä. 2008. Vesaiset. Viitattu 28.5.2008. <http://www.vesaiset.fi/>, Lasten sivut, Leikit, Perinneleikkejä

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallituksen sivusto. Word-tiedosto. Viitattu 31.7.2008. www.oph.fi, Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet, Perusopetus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.

Plattonen, H. 2006. Luonnonkasvit käyttöön. Jyväskylä: Gummerus.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Keuruu: Otavan.

Puranen, T. 2008. Koulut loppuivat, leirit alkoivat. Keskisuomalainen. 9.6.2008, 21.

Sadutus. 2008. Lapset kertovat. Viitattu 5.8.2008. <http://varttua.stakes.fi>, Sisällöt, Todentuva Vasu, Työvälineitä, Sadutus, Lapset kertovat, Sadutus.

Siltala, H. 2001. Opas maaseutulähtöisen ympäristökasvatuksen toteuttamiseen elonkierrossa ja kouluopetuksessa. Viitattu 31.8.2008.

<http://www.jokioinen.fi/>, Lapset ja nuoret, Opetus, Ympäristöohjelma, Opas maaseutulähtöisen ympäristökasvatuksen toteuttamiseen elonkierrossa ja kouluopetuksessa.

Susiluoma, S. 2004. Luontoleikit. Helsinki: Luontoliitto.

Suuri seuraleikkikirja. Ohjelmavihjeitä arkeen ja juhlaan. 2007. Toim. S. Aalto. Hämeenlinna: Karisto.

Tuomaala, T. & Myyryläinen, M. 2002. Luonto tutuksi. Jyväskylä: Gummerus.

Vaikutteet luonnosta 2008. Finfood:n oppimateriaali. Viitattu 4.8.2008.

<http://www.finfood.fi/>, Tietoa ruuasta, Keittokirjaan, Ruokakulttuuri, Ruokakulttuuri, Vaikutteet luonnosta.

Vehkaoja, S. 2000. Oppimateriaalia verkkoon-hanke. Lampaan keritseminen. Viitattu 4.8.2008. <http://www.edu.fi>, Oppimateriaalit, Ammatillisen koulutuksen verkkomateriaalit, Luonnonvara- ja ympäristöala, Kotieläintuotanto, Lampaan keritseminen.

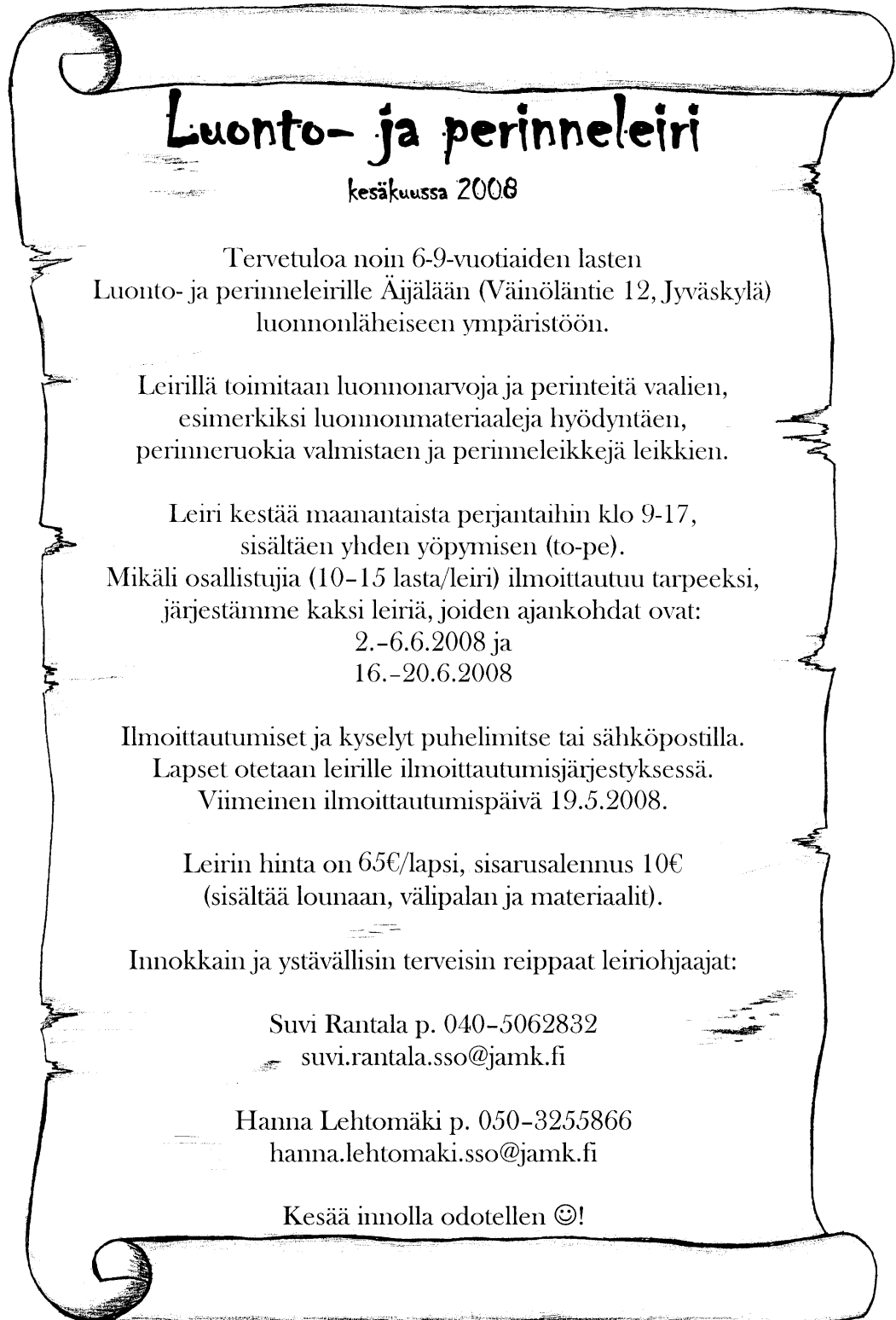
Vilén M., Vilhunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Wolff, L-A. 2004. Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys: 1960-luvulta nykypäivään. Teoksessa Ympäristökasvatuksen käsikirja. Toim. H. Cantell. Juva: WS Bookwell, 18, 19, 22–29.

Ylönen, H. 2000. Loihditut linnut. Satujen merkitys lapselle. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Leiri-ilmoitus

Liite 2. Leirin viikkosuunnitelma

Luonto- ja perinneleirin viikkosuunnitelma

(Suunnitelma on suuntaa antava, johon voi tulla muutoksia. Lapset saavat vaikuttaa toivomuksillaan päivien kulkuun.)

AIKA	MAANANATAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI
9.00	Päivän avaus - leirilipun nosto & leirilaulu Tutustumisleikkejä perinneleikein & tilaan tutustuminen	Päivän avaus - leirilipun nosto & leirilaulu Vanhanajan leikkikalujen tekeminen pienryhmissä	Päivän avaus - leirilipun nosto & leirilaulu Pienryhmissä huovuttamista & karjalanpiirakoiden ja ruisleivän leipomista	Päivän avaus - leirilipun nosto & leirilaulu Rosvopaistin valmistaminen Metsävisa/ valokuvasuunnistus	Päivän avaus - leirilipun nosto & leirilaulu Keskeneräisten askareiden valmistaminen
11.00	Lounas Satuhetki Oman leirilaatikon askarteleminen	Lounas Sadutushetki Pihaleikkejä	Lounas Satuhetki Pienryhmissä puuhailu jatkuu	Lounas Satuhetki Leiriolympialaiset	Lounas Päivän päättäminen klo 14 - Lipun lasku & leirilaulu
14.00	Välipala Majojen rakentaminen	Välipala Luonnonmateriaaleilla värjäys	Välipala Harjoitellaan ohjelmaa loppujuhlaan	Välipala Leiriolympialaiset jatkuu	
16.30	Päivän paattaminen - Lipun lasku & leirilaulu	Päivän päättäminen - Lipun lasku & leirilaulu	Leikkejä Päivän päättäminen - Lipun lasku & leirilaulu	Itaruokana rosvopaistia Majoittautuminen Vanhemmat saapuvat leirijuhlaan klo 18-19.30 Lettuja ja makkaraa leirinuotion äärellä Päivän päättäminen - Lipun lasku & leirilaulu	

Luonto- ja perinneleiri

kesäkuussa 2008

Hei leiriläinen ja vanhemmat!

Tervetuloa Äijälään (Väinöläntie 12, Jyväskylä)
Luonto- ja perinneleirille (16.-20.6.2008) maanantaina klo 9.00.
Odotamme innolla lähestyvää leiriä. Mukavaa nähdä sinut leirillä!

Pukeuduthan sään mukaisesti, sillä tulemme olemaan paljon ulkona.
Otathan mukaan varmuuden vuoksi päivittäin myös varavaatteet.
Ota leirille mukaan myös oma muovinen leirimuki.
Muista ottaa mukaan torstain ja perjantain väliseen yöpymiseen
(joka tapahtuu mahdollisuuksien mukaan isossa teltassa)
lämpimät yövaatteet, iltapesutarvikkeet,
makuupussin, makuualustan ja tyynyn.
Yöksi ei ole pakko jäädä, jos ei halua.

Laitamme kirjeen mukana leirin toimintasuunnitelman,
josta näette mitä päivittäin leirillä puuhailemme.

Olemme juuri työelämään valmistuvia sosionomiopiskelijoita ja
teemme leiristä opinnäytetyön. Tämän vuoksi lähetämme liitteenä
valokuvaus- ja haastattelulupalaput.
Muistathan tuoda ne täytettynä ensimmäisenä leiripäivänä.

Innokkain ja ystävällisin terveisin reippaat leiriohjaajat:
Suvi Rantala p. 040-5062832
suvi.rantala.sso@jamk.fi &
Hanna Lehtomäki p. 050-3255866
hanna.lehtomaki.sso@jamk.fi

Liite 4. Kuvaus- ja haastattelulupa

Luonto- ja perinneleiri

kesäkuussa 2008

Valokuvaus- ja haastattelulupa

Olemme juuri työelämään valmistuvia sosionomiopiskelijoita ja teemme leiristä opinnäytetyön. Tämän vuoksi tarvitsemme huoltajan luvan, jotta voimme tehdä leirilehden, johon liitämme lasten valokuvia ja heidän ajatuksiaan. Tarkoituksena on liittää leirilehti myös opinnäytetyöhön.

Ystävällisin terveisin leiriohjaajat Suvi Rantala ja Hanna Lehtomäki

-
- saa valokuvata ja haastatella leirilehteä varten
 - ei saa valokuvata ja haastatella leirilehteä varten

Huoltajan allekirjoitus

Luonto- ja perinneleiri

kesäkuussa 2008

Leiritodistus

_____ on suorittanut Luonto- ja perinneleirin kiitettävästi.

Hän on osallistunut reippaan
leiriläisen tavoin yhteiseen toimintaan.
Hänen vahvuutensa leirin jäsenenä on ollut

_____.

Kiittäen mukavasta leiristä

_____ ja _____
Suvi Rantala, leiriohjaaja Hanna Lehtomäki, leiriohjaaja

HEI LEIRILÄISET JA VANHEMMAT!

"Meillä kaikilla oli niin mukavaa ☺."

Luonto- ja perinneleiri Äijälässä oli mieleenpainuva kokemus ja mukava kesän aloitus. Aurinkoiset säät suosivat ja porukka oli mahtava. Viikon aikana ehdimme touhuta paljon kaikenlaista. Söimme leirillä päivittäin perinteisiä kotiruokia, leikimme perinneleikkejä ja luimme Koiramäen talossa-kirjaa, joka kertoo miten ennen elettiin. Tarkoituksena oli aamuisin nostaa leirilippu salkoon ja iltapäivällä laskea se, mutta ensimmäisenä päivänä sattui pieni kummellus ja lippu jäi jumiin vanhaan ja lahoon lipputankoon. Lipputanko jouduttiin kaatamaan ja loppuleirin vietimme ilman leirilippua. Aloitimme ja päätimme jokaisen leiripäivän yhteisellä leirilaululla:

Leirilaulu

Tule ystäväksi näin, kaveriksi nimittäin.

Meillä hauskempaa on käsikkäin.

Tule ystäväksi näin, kaveriksi nimittäin.

Meillä hauskempaa on käsikkäin.

Kädet yhteen lyön, jaloillani tömistän,
sitten lopuksi näin hypähdän. Hui!

Kädet yhteen lyön, jaloillani tömistän,
sitten lopuksi näin hypähdän. Hui!

Mitä leirillä puuhasteltiinkaan

Maanantaina tutustuimme toisiimme ja Äijälän tilaan, päätimme leirin säännöt, rakensimme majoja, leikimme perinneleikkejä ja askartelimme leirilaatikat aarteille ja askarteluille. Tiistaina askartelimme soittimia kierrätysmateriaaleista, koristelimme leirilaatikkoja perunamuoteilla, pelasimme mölkkyä, ja värjäsimme kangaskassit luonnonmateriaaleilla (raparperi- ja sipulinkuoriliemillä). Sadutimme kaksi satua, toisesta lapset suunnittelivat näytelmän loppujuhlaan. Keskiviikkona meillä kävi toimittaja ja valokuvaaja Keskisuomalaisesta, jutun olettekin saattaneet nähdä Muksupalstalla 9.6.2008. Artikkelit löytyy myös leirilehdestä. Vapaaehtoiset

lapset pääsivät keritsemään lampaista. Karstasimme villaa ja sen jälkeen huovutimme helistimet. Iltapäivällä leivoimme karjalanpiirakoita ja ruisleipää, jotka maistuivatkin kaikille touhukkaan päivän jälkeen. Torstaina heti aamusta alkaen puheen aiheena oli yöpyminen puolijoukkueitassa. Teltta pystytettiin päivän aikana ja lapset saivat leikkiä siellä. Koska maa oli niin kuiva ihanasta auringonpaisteesta johtuen, emme voineet valmistaa perinteistä rosvopaistia vaan teimme lasten kanssa yhdessä leivinuuniin maittavat vihannesnyytit.

Vietimme leiriolympialaisia, joissa joukkueina kilpailivat Jumppajorkit, Salamaseeprat ja Hymynaamat. Harjoittelimme päivän mittaan sadutettua näytelmää, jota vanhemmat tulivat katsomaan loppujuhlaan.

Sadutetun näytelmän lisäksi lauloimme juhlassa Juureslaulun, jonka sanat löytyvät leirilehdestä. Lisäksi esitimme leirilaulun ja laitoimme vanhempiinkin liikettä Pää, olkapää, peppu, polvet, varpaat – laululla. Leirijuhlan päätteeksi söimme lettuja ja nuotiolla paistettua makkaraa. Vanhempien lähdettyä aloimme iltatoimiin ja pujahdimme omiin makuupusseihin iltasatua kuuntelemaan. Yö sujui rauhallisesti ja aamulla heräsimme syömään maittavaa aamupalaa. Perjantaina keräsimme tavarat kasaan ja lapset suunnistivat valokuvien avulla Äijälän pihapiirissä. Pihapiiri oli tullut leirin aikana tutuksi ja suunnistus onnistui hyvin.

Iltapäivällä oli kotiin lähdön aika.

Kiitämme leiriläisiä ja vanhempia ikimuistoisesta leiristä ja toivotamme kaikille aurinkoista kesää ☺!

Terveisin leiriohjaajat Suvi ja Hanna

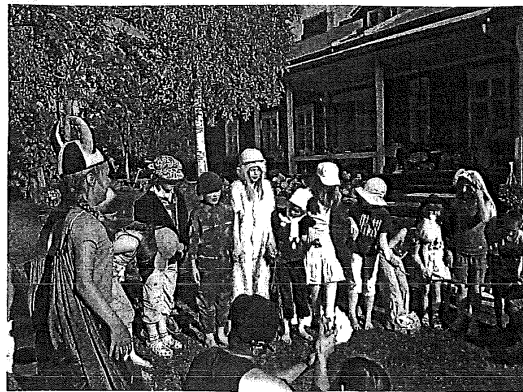
HERKULLISET KARJALANPIIRAKAT JA RUISLEIVÄT

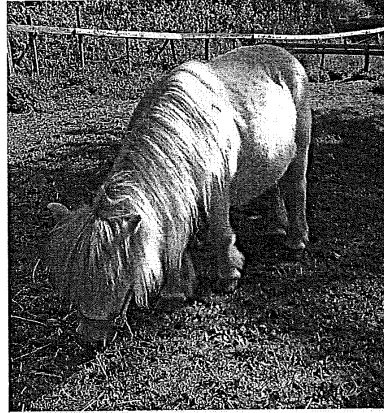
SADUTUS 1

Olipa kerran Deli, joka oli punainen porsas. Sillä oli suuret posket. Deli oli silti erikoinen, koska sillä oli sinisiä täpliä ja hän oli pullea. Hän oli metsässä ja siinä lähellä oli susi. Mutta onneksi Deli oli nopeampi kuin vaaleanpunainen elosalama. Sitten hän jatkoi matkaa. Yhtäkkiä hän näki maassa vihreän panukakun, hän nuuski sitä. Ja sitten hän sanoi syökö minä tämän. Sillä on todella monta kaveria, heidän nimensä ovat Kalle, Kortti ja Kille. Ja hänen paras kaveri oli Sutsikuaki. Ja hänen huonoin kaverinsa oli Kettu Repolainen. Kortti oli kummallinen, koska hän pelasi koko ajan korttipelejä. Mutta eräänä päivänä tapahtui ihme, kortti ei pelannutkaan pokeriaan. Kortti meni Sutsikuakin puheille ja sanoi hänelle: vihaan sinua. Yhtäkkiä karhu tuli vastaan Deliä ja hän sanoi, että minä syön sinut suihin. Mutta onneksi Delillä oli haulikko mukana, mutta panokset jäivät kotiin. Sitten possu lähti karkuun karhua. Juuri silloin hän näki vaaleanpunaisen elosalaman. Deli meni omenapuulle ja hän näki siellä ötökän. Deli laitto lippiksen päähän, sitten tuli Sutsikuaki ja ne alkoivat kerätä omenoita. Sutsikuakin päähän tippui viisi omenaa, niiden tiputtajana oli Deli. Yhtäkkiä Kalle ja Kille ilmaantuivat paikalle. Niiden ilmeistä näki, että niillä oli kepposet mielessä. Ja yhtäkkiä Kalle söikin Sutsikuakin. Yhtäkkiä Deli tippui puusta. Sitten Kalle avasi suunsa, kun oli syömässä omenaa ja Sutsikuaki sanoi mahasta, että minä vihaan sinua senkin pöllö. Sitten karhu tuli metsästä, se sanoi, että nyt minä syön sinut varmasti suihin. Mutta Deli sanoi karhulle, ettei anna syödä minua ja näytti karhulle takapuolensa ja lähti pois. Myös karhu lähti pois ja lähti juonimaan suunnitelmaa ja ansaa. Sitten karhu tuli kiltiksi ja sanoi etten syö sinua. Sitten tuli susi ja sanoi että se ei syö Deliä. Lähdetään katsomaan surkeita ulkomaanvideoita, Deli ehdotti. Ne olivat hassuja. Kuitenkin Deli pyysi Kallen kotinsa. Ja työnsi kätensä kurkusta Kallen mahaan ja otti Sutsikuakin pois. Ja he elivät elämänsä loppuun.

SADUTUS 2, josta tehtiin näytelmä

Olipa kerran orava. Hän asui puussa. Hänen nimensä oli Kurre. Sillä oli tosi pörheä häntä. Hänen kotinsa oli todella iso ja pehmeä. Se oli tehty heinistä. Sitten hän eräänä päivänä päätti muuttaa ullakolle. Mutta pian kun tuli talvi, ullakolle tuli erittäin kylmä, ja hänen täytyi juosta ullakkoa ympäri, ettei hän pääsisi jäätymään. Mutta vihdoinkin oli kevät. Keväällä hän muutti takaisin puuhun. Koska Kurre oli kyllästynyt ullakkoon ja muisteli oman kodin terhoja ja käpyjä. Hän varasteli yleensä monilta ihmisiltä kaikenlaisia namuja ja ruokaa. Ja hänen muita mielipuuhiä oli myös kiipeillä puussa. Hänen ystäviensä kanssa hän teki kaikenlaista. Ja eräänä päivänä hän meni ihmisten ilmoille ja se oli vaarallinen paikka ja siellä oli nimittäin metsästäjä. Onneksi metsästäjä metsästi jäätelötötteröjä. Mutta mato-onki tarttui aina puuhun. Mutta Kurre kyllästyi kaupunkiin ja meni ystäviensä luokse. Ystävien nimet oli Kalle, Osku, Onni ja Kille. Hän leikki niiden kanssa todella monta kertaa aina. Aina kun he olivat leikkineet, he menivät nauttimaan pähkinöitä. Yhtäkkiä Kurren päähän tippui punainen omena. Kurre ihmetteli mistä omena tippui. Hän huomasi ison ison omenapuun ja kiipesi sinne ja otti pari omenaa. Mutta sitten hän huokaisi ja sanoi: Onneksi olen 13 -vuotias. Kurre oli myös saanut uuden ystävän Bella-ponin. Onneksi hän kiipesi välillä puuhun tervehtimään Kurrea. Mutta joskus hän tippui puusta. Ja eräänä päivänä Kurre lähti ratsastamaan Bellalla maailman ympäri.

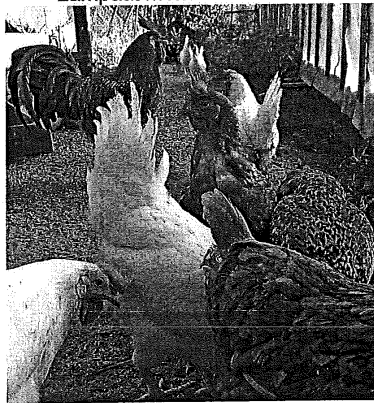

ÄIJÄLÄN TILAN ELÄIMET:

Bella-poni

Lampaat menossa laitumelle

Kukko ja kanat

LASTEN MIELIPITEITÄ LEIRISTÄ

Lapset saivat halutessaan kertoa leirin tunnelmista

Mikä leirillä oli hauskinta?

Tyttö 1: Syödä ruisleipää.

Tyttö 2: Poikien kanssa nauraminen.

Tyttö 3: Kaikki oli kivaa, mutta Musta-Pekka oli hyvin hauska, kun se nauratti niin paljon.

Tyttö 4: Yöpyminen ja Bellalla ratsastaminen.

Poika 1: Kaikki paitsi hyttyset.

Mitä piditte tilan eläimistä?

Tyttö 3: Lampaat määkivät koko ajan ja menivät pakoon. Kaikki halusivat vain ratsastaa Bella-ponilla.

Mitä piditte perinneleikeistä?

Tyttö 3: Vähän erilaisia kuin nykyajan leikit.

Tyttö 5: Kivoja, vanhoja ja arvokkaita.

Tyttö 6: Tosi kivoja.

Poika 1: Kivoja, vaikka onkin vanhoja.

Mitä mieltä olitte yöpymisestä?

Tyttö 5: Hauskaa, mutta hyttyset ei. Muuten tosi hauskaa yöpyä.

Poika 1: Kiva, todella kiva.

Tyttö 7: Mä tykkäsin kovasti yöpymisestä ja myöskin kaikesta.

Tyttö 8: Ihan kiva.

Ajatuksia leiristä

Tyttö 9: Kivaa. Mä haluan tänne uudestaan.

Tyttö 6: Te olette tosi kivoja kummatkin: Hanna ja Suvi.

Tyttö 1: Te olette mukavia, kivoja.

Poika 1: Todella kiva leiri.

Tyttö 7: Musta oli kaikista hauskinta leikkiä muiden kanssa ja valokuvajuttu oli tosi kiva.

Juureslaulu

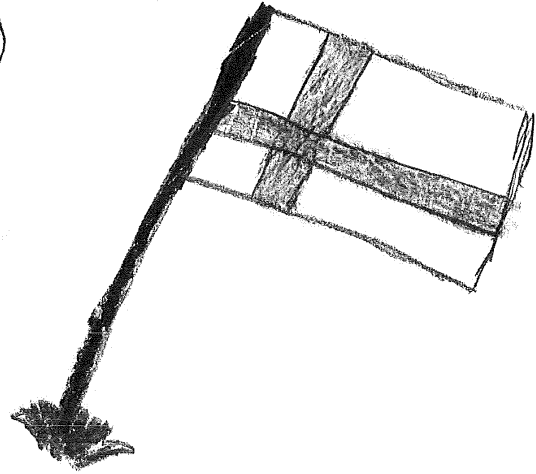
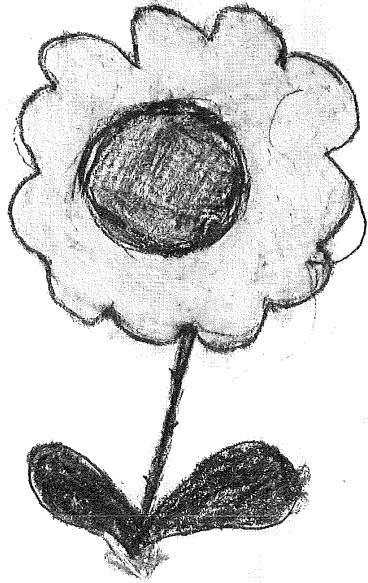
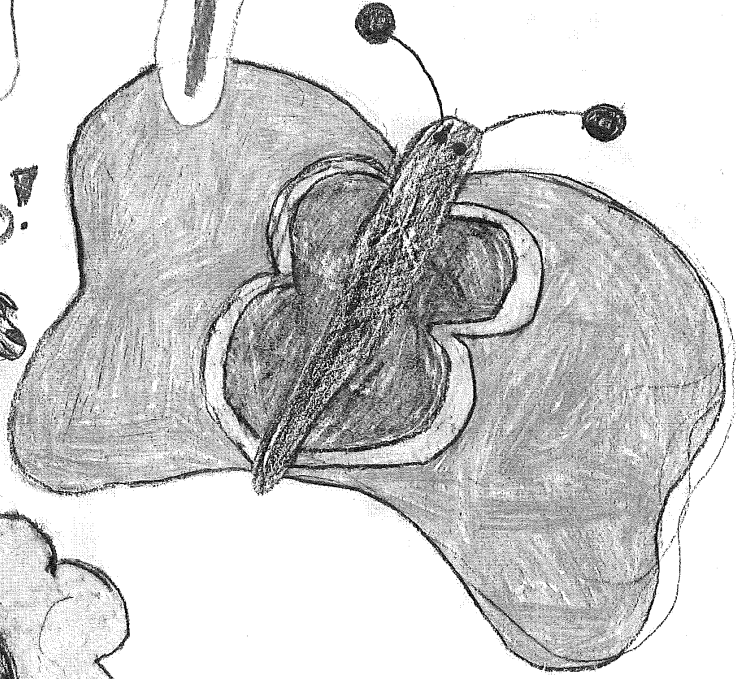
"Kukkuu, kukkuu, pikkulantti nukkuu
kellarin pimeässä nurkassa.
Hiiri se tuli ja puraisi.
Pikkulanttu naurista potkaisi.

Nauris se parkas ja nurkkahan karkas,
porkkana paineli perässä.
Sipuli se itkeä pillitti,
peruna se tilliä lohdutti.

Kaalikin suuttui ja punaiseksi muuttui,
punajuuri punotti vieressä.
Retiisi ja kukkakaali kikatti,
salaatti vain yksinänsä mökötti.

Suut meni tukkoon, kun avain kävi lukkoon,
tarhuri kurkisti ovesta.
"Ollaan me ihan kiltisti",
kasvikset yhdessä vakuutti!

by Aino
Leiripöytä
set

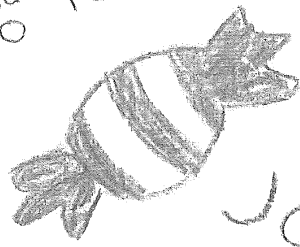

KESÄ^{DA}

RIL

S^{DA} leicill^{DA}

Ja

LEI-

MUUTA

LAULU-
A

Paljon leikkijä

puunhojen lelyjen

Olum.
Pialai.
set.

Paljon

Hyvää rookaa

LEIVON-
TAA

Paljon

LEIRIOLYMPIALAISET

LAJIT

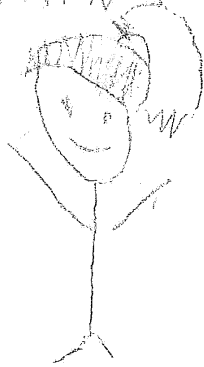
- 1. SAAPPAAN HEITTO
- 2. KÄVYN HEITTO
- 3. HAJUN TUNNISTUS
- 4. KEPINHEITTO
- 5. KASVIENKERÄYS

TULOKSET

- 1. JUMPPA JORKIT
- 2. SALAMA SEEPRAT
- 3. HYMYNAAMAT

HANNA

JOHANNA

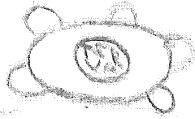

SILVI

To. Heino 1930

Leiri leikit

Tervaporttia

Tervaporttiin
 pitää tehdä
 ympyrä ja
 pesiä min
 nousta kun
 on intarsi.
 yhä ottaa
 kyllä ja
 lausee
 hienot ja
 vappuun

Tarvikkeet

lappi ympyrä
 pesin intarsi
 ja pöytä
 kappi, jontu
 kettili ja
 joka pöytä
 lausee joi-
 stin ja
 seko, kettu
 kabbala, k.
 ja vappuun

lakkarileikki

Veikkausleikki

Veikkausleikki
 intarsi, kettu
 työntö veikkaus
 ympyrä menee
 vain vappuun
 ja lausee
 ja kappuun
 kappi, kettu
 ympyrä pöytä
 ystävä, kettu
 ystävä, kettu
 pöytä, kettu
 min, ystävä
 kappi, kettu
 ja jontu
 olleko ystävä
 ään,
 ja vappuun
 ja vappuun
 ja vappuun
 ja vappuun

Koulut loppuivat, leirit alkoivat

Luonto- ja perinneleirillä hoidetaan eläimiä, askarrellaan ja syödään suomalaista ruokaa.

JYVÄSKYLÄ
Tiula Puranen

Musta emolammas mätki minä ennättä. Sen pieni karitsa pyöri häitäntyneenä kaulastaan kiinni laitteen emon ympärillä ja yrittiä auttaa. Oikeasti emolla ei ole mitään hätää, sitä ollaan vain keritsemässä. Riku Ollkonen ja Tiitus Kuukkanen leikkivät sakilla pakuaa villakerrosta rauhallisesti ja varmasti. Seuraavana päivänä villasta huutetaan jotain mukavaa. Lammas saa iselleen vilpoisan kesäsuon armettaan ihmiselle villiin. Usi turkki kasvaa entisen tilalle talveksi.

Pojat osallistuvat Jyväskylän maalaiskunnassa Aijälässä järjestettävälle viikon mittaiselle luonto- ja perinneleirille. Leirillä tehdään kaikkea perinteistä ja hoidetaan eläimiä ja kasveja. Molemmat pojat ovat olleet leirillä jo aiemmin, joten meininki on tuttua.

- Täällä on kivaa. Hauskinta tähän mennessä on ollut majan rakentaminen, Riku sanoo.

Mycs Tiitus on viihtynyt leirillä.

- En olisi uskonut että joskus keritsen lammasla Ruokakin on täällä hyvää, hän sanoo.

Filtus Kuukkanen (vasemmalla) ja Riku Ollkonen teritsevät lammasa.

Ensimmäisenä leiripäivänä ohjelmassa oli muun muassa majojen rakentamista. Veikkset Leevi (vasemmalla) ja Roope Kaartinen esittelevät omaansa. KUVA: JUSSI-MIETINEN

Leirillä ei syödi pizzaa eikä pastaa, vaan tavallista ja perinteistä suomalaista ruokaa.

Lapset myös leipovat itse oikeita ruusileipä ja karjalampipölköitä. Tiistaina ruuoksi oli lhamurekettä ja perunamuusia. Mureke maistui etenkin Oona-Maria Tirkkoselle.

- Söin melja amosot

Mycs Oona-Maria tykkää leiristä.

- Parasta on kananmunien hakeminen, sekä leipominen.

Johanna Hyvönen on leirillä toista kertaa. Hän tuli leirille kaverinsa Mintun kanssa,

mutta on saanut jo uusiakin tuttavuuksia leirillä.

- Kivointa on askartelu.

Minttu Virtanen osallistuu leirille käisi kipsissä. Kipsi ei ole häitannut.

- Täällä on todella kivaa.

Tähän mennessä hauskin on ollut Bellalla ratsastus.

Bella on 22-vuotias shetland-

ninponi. Nuorena se oli karhuruuskoa, mutta nyt vaalea. Poni ei lähdekään käyntiin sanalla "käyntiin", kuten joku huulee, vaan maikauttamalla suuta kehottavasti. Pysäytysa-

na on prun.

Kipsi ei häitannut onkeksi edes Mintun ratsastusta. Käsi murtui ihan hassussa jutussa.

- Lainasimme Johannan kanssa kolmipyöräistä. Johan-

na ajoi ja minä seisoin takana.

Aikaniesssi ohjastamko meni vinoon ja kaaduinme. Käsi taittui alleni, Minttu muistelee.

Aijälän leiri on päiväleiri, eli ilaksi ja yöksi kaikki menevät

koteihinsa. Paitsi viimeisenä yönä, jolloin leiriläiset yöpyivät jossa joltassa pihalla.

Se on varmasti jännittävää. Sitä ennen vietetään leittukesti, jonne tulevat vanhemmatkin.

Minttu Virtanen ratsastaa Bella-ponilla yhdellä kädellä.

Että voikin karitsa olla sulolnen! Johanna Hyvönen puputtamassa.

KESKISUOMALAINEN 9.6.2008

Liite 7. Leirileikit- ja menetelmät

Ryhmiinjakomenetelmiä

Erilaisilla korteilla ryhmiin jakaminen, esimerkiksi Musta Pekka-korteilla.

Ohjaaja kuiskaa jokaiselle leikkijälle jonkin eläimen: kissa, koira ja kana. Niin, että kissoja on yhtä monta, koiria on yhtä monta ja kanoja on yhtä monta.

Leikkijät etsivät eläintä matkimalla toiset samaa eläintä esittävät.

Ohjaaja laittaa filmirullien (niin monta kuin leikkijöitä) sisälle tietyn määrän tulitikkua. Ryhmän muodostetaan sen perusteella, kuinka monta tulitikkua filmipurkin sisällä on. Kolme filmipurkkia on asetettu malliksi, joissa yhdessä on yksi tikku, toisessa viisi tikkua ja kolmannessa kymmenen tikkua, joita voi vertailla omaan purkkiin. Ne, joiden purkissa on yksi tulitikkua, ovat yksi ryhmä, ne joiden purkissa on viisi tikkua, ovat toinen ryhmä ja ne joiden purkissa on kymmenen tikkua ovat kolmas ryhmä.

Leikataan esimerkiksi korteista paloja (kolme korttia), jaetaan ne leikkijöille ja heidän täytyy etsiä muut kortin palaset, jotta saadaan kokonainen kortti.

Tutustumisleikkejä

Lankakeräleikki

Leikkijät istuvat piirissä ja heittelevät lankakerää ristiin rastiin. Ensimmäinen heittäjä sitoo langanpään sormeensa, heittää kerän seuraavalle ja sanoo: minä olen Marja, kuka sinä olet? Tämä ottaa langasta kiinni ja heittää kerän edelleen haluamalleen henkilölle. Kerää heitellään, kunnes lanka kulkee ristiin rastiin leikkijöiden välillä. Lanka keritään takaisin käymällä heittelykierros takaperin nimien kanssa. Leikki vaatii ryhmältä yhteistoimintaa, jottei lanka sotkeudu ja kerä pysyy koossa. (Susiluoma 2004, 5.)

Pallo on sinulla

Tässä kopitteluleikissä heitellään palloa leikkijältä toiselle. Hän, jolle pallo heitetään, joutuu aina vastaamaan heittäjän esittämään kysymykseen. Esimerkiksi ensimmäinen heittäjä esittää kysymyksen: "Mikä olet horoskoopiltasi?" ja heittää pallon jollekin toiselle leikkijälle. Hän, joka ottaa pallon kiinni, vastaa kysymykseen ja keksii uuden kysymyksen heittäen pallon valitsemaalleen leikkijälle. Leikkiä jatketaan niin kauan, että kaikki pääsevät vastaamaan ainakin pari kertaa. (Lähtisitkö leikkiin? Perinneleikkejä. 2001, 21.)

Ryhmäytymisleikkejä

Pöllöt ja myyrät

Leikkijöistä valitaan 2-6 pöllöä, jotka ovat peilialueen eri nurkissa kukin omassa onkalossaan. Muut leikkijät ovat myyriä, jotka juoksevat vapaasti ympäriinsä. Kun vetäjä antaa merkin, lähtevät pöllöt ottamaan myyriä kiinni. Kiinni joutuneet he kuljettavat kädestä taluttaen onkaloonsa, mihin nämä jäävät. Leikin lopussa kukin pöllö laskee oman saaliinsa. Eniten muita kiinni saanut leikkijä voittaa. (Susiluoma 2004, 17.)

Perinneleikkejä

Viimeinen pari uunista ulos

Leikkijät seisovat pareittain jonossa. Pariton leikkijä seisoo jonon edessä selin toisiin ja huutaa "Viimeinen pari uunista ulos!" Silloin viimeisenä olevat lähtevät juoksemaan omaa puoltaan jonon etupäähätä kohti tavoittaakseen parinsa parittoman leikkijän edessä. Edessä ollut pariton yrittää saada kiinni toisen juoksijoista. Jos hän onnistuu ennen kuin takaa ajettavat ehtivät koskettaa toisiaan, heistä tulee uusi pari jonon etupäähän. Yksin jäänyt juoksija on vuorostaan huutaja. (Susiluoma 2004, 16)

Polttopallo

Ensin piirretään maahan iso ympyrä. Leikkijöistä valitaan yksi, joka on polttaja muut menevät ympyrän sisälle. Polttaja on ympyrän ulkopuolella ja yrittää osua pallolla ympyrän sisällä oleviin joko vartaloon tai jalkoihin. Se, johon pallo osuu, joutuu polttajan apulaiseksi. Leikin voittaja on se, joka viimeisenä on ympyrän sisällä, ja hän pääsee seuraavana aloittamaan pelin polttajana. (Perinneleikkejä. 2008.)

Tervapata

Ensin maahan piirretään ympyrä, jonka kehälle piirretään jokaiselle leikkijälle oma paikka. Ympyrän keskelle piirretään pieni ympyrä, jota sanotaan tervapadaksi. Leikkijät asettuvat paikoilleen, yksi jää kiertäjäksi. Kiertäjä lähtee juoksemaan kehän ympäri, matkalla hän pudottaa tikun jonkun taakse. Se leikkijä, jonka taakse kiertäjä on pudottanut tikun, ottaa tikun maasta ja lähtee juoksemaan vastakkaiseen suuntaan piirin ympäri. Leikkijät kilpailevat kumpi ehtii ensiksi tyhjälle paikalle, ilman paikkaa jäänyt jatkaa kiertäjänä. Tervapataan joutuu se leikkijä, joka ei huomaa tikkua eikä ehdi lähteä paikastaan siihen mennessä, kun kiertäjä on tehnyt oman kiertonsa. Tervapadasta pääsee pois silloin, kun seuraava leikkijä joutuu sinne tai esimerkiksi sovitun ajan jälkeen. (Lähtisitkö leikkiin? Perinneleikkejä. 2001, 30.)

Vettä kengässä

Leikkijät jaetaan kahteen joukkueeseen, esimerkiksi ykkösiin ja kakkosiin. Kakkoset menevät hieman kauemmaksi, paikkaan, josta he eivät näe ykkösiä, tai kääntyvät heihin selin. Ykkösjoukkueen jäsenille valitaan pari kakkosjoukkueen jäsenistä, jokaiselle täytyy löytyä pari. Jokainen kakkosista tulee vuorollaan ykkösten luo kumartamaan tai niaamaan jollekin, jota luulee parikseen. Jos kakkonen ei kumarra oikealle parilleen, sanotaan hänelle "Vettä kengässä!", jolloin hän joutuu hyppimään yhdellä jalalla pois. Kumarrettuaan oikealle parille tämä kakkosjoukkueen pelaaja saa jäädä pois leikistä siirtyen takalalle, mutta ei saa paljastaa seuraaville tulijoille, kenen pari on. Jokainen yrit-

tää vuorollaan löytää parinsa, kunnes kaikki ovat löytäneet parin. (Lähtisitkö leikkiin? Perinneleikkejä. 2001, 10.)

Leiriolympialaiset

1.laji

Jokaiselle ryhmän jäsenelle annetaan neljä käpyä. Käpyjä yritetään heittää ämpäriin kolmen metrin etäisyydeltä. Yhdestä kävystä saa yhden pisteen jne.

2.laji

Ohjaaja on laittanut tyhjiin filmipurkkeihin esimerkiksi sammalta, koivunlehtiä, havunneulasia ja multaa. Ryhmän jäsenet yrittävät yhdessä arvata, mitä purkeissa on. Pisteitä saadaan sen mukaan, kuinka paljon ryhmä on arvannut oikein.

3. ja 4.laji

Risun ja saappaan heitto. Jos heittää metrin etäisyydelle, saa yhden pisteen, jos kahden metrin etäisyydelle, saa kaksi pistettä ja jos kolmen metrin etäisyydelle niin saa kolme pistettä.

5.laji

Tarkoituksena on etsiä ohjaajan valitsemiin luonnonmateriaaleihin parit. Ohjaaja on kerännyt valmiiksi mallit, kuten esimerkiksi voikukka, kivi, koivunlehti, multaa, puunoksa, havunneulanen yms. Nopein joukkue voittaa ja saa kolme pistettä, toiseksi nopein kaksi pistettä ja kolmanneksi nopein yhden pisteen.

Pienoismaatilan rakentaminen

Rakennetaan tietynkokoiselle alalle metsästä kerättävistä materiaaleista pienoismaatila, jossa on esimerkiksi rakennuksia, aitoja, eläimiä, ihmisiä, erilaisia maastonmuotoja, vettä jne.

Rikkinäinen puhelin

Leikkijät asettautuvat ringiin tai jonoon. Leikkijöistä valitaan yksi, joka kuiskaa seuraavalle jotain. Seuraavan pitää kuiskata kuulemansa sana tai lause seuraavalle niin kuin hän kuuli sen jne. Viimeinen sanoo kuulemansa ääneen.

Kuunnellaan ääniä

Leikkijät istuvat tai makaavat lattialla hiljaa ja keskittyvät kuuntelemaan ympäristön ääniä. Huoneen sisältä kuuluu hengitystä, rapinaa, kellon tikitystä jne. ja ulkoa oven kolahdus, hissini ääni, auton surinaa, lasten huutoja pihalta, lintujen viserrystä jne. Lopuksi voidaan keskustella, millaisia ääniä kukin kuuli.